

ഉടലാത്

ജീവിതം ത്വ ഓ കാര്യം

جمعية الدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

هاتف: ٤٢٣٤٤٦٦ - ٠١٦ . فاكس: ٤٢٣٤٤٧٧ - ٠١٦

80

ഉടലാൽ തിരികെ അ കാർക്കൽ

أحكام وآداب إسلامية – اللغة السنهالية

جمعية الدعوة والإرشاد ونوعية الجاليات في الزلفي

Tel: 966 164234466 - Fax: 966 164234477

أحكام وآداب إسلامية

أعدّه وترجمه إلى اللغة السنهالية:

جمعية الدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي

الطبعة الثالثة: ١٤٤٢/٩ هـ

ح) شعبة توعية الجاليات بالزلفي، ١٤٢١ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

شعبة توعية الجاليات بالزلفي

أحكام وآداب إسلامية - الزلفي، ١٤٢١ هـ

٦٨ ص؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك: X-٨٦-٨١٣-٩٩٦٠

(النص باللغة السنهالية)

أ. العنوان

١-الأخلاق الإسلامية

٢١/١٤٤٦

ديوي ٢١٢،٣

رقم الإيداع: ٢١/١٤٤٦

ردمك: X-٨٦-٨١٣-٩٩٦٠

පටුන

1- නිග්කලංකය හා දේව භක්තිය	5
2- මිරකය හා නවීනීදය	8
3- මුණිච්චාවෙහි බාධාවන්	11
4- පාර්ථනාව	13
5- අධ්‍යාපනය	17
6- අනාකිරීම හා වළක්වාලීම	20
7- අනාකිරීම් හා වළක්වාලීම් හි ජලවෙල්	23
8- දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීම	25
9- යහපත් ගුණාධර්ම	27
10- සිනිඳුකම හා සැනසුම	30
11- කරුණාව	32
12- අපරාධ නොකිරීම	33
13- මුස්ලිම්වරයාගේ ජීවිතයෙහි ගරුත්වය	35
14- මුස්ලිම්වරයාගේ වගකීම	37
15- අසල් වාසීන් ජලිඛද වගකීම	39
16- දිවෙහි අනර්ථය	41
17- කේළාම් කීමෙන් වැළකීම	43

18-සත්‍යය හා අසත්‍යය	46
19-පාපෝච්චාරනය	49
20-සලාමය පැනර්වීම	52
21-ආහාර අනුභව කිරීමේ පිළිවෙල්	55
22-මල මුත්‍රා පහකිරීම	57
23-කිඹිසීම හා ඇණුම	59
24-බල්ලන් ඇහිකිරීම	61
25-අල්ලාහ් සිහි (දිකර්) කිරීම	62
26-මිත්‍රයා	67
27-ඉවසීම	69

ඉස්ලාම් නීතිරීතින් හා කාරධර්ම أحكام وآداب إسلامية

1- නිශ්කලංකය හා දේව භක්තිය

අල්ලාහ් වෙනුවෙන් යනු නිශ්කලංකය හා මහු නමා කරා අවධානය යොමුකර සිටි යනු දේව භක්තිය පිළිබඳව පහත සඳහන් පරිදි අල්ලාහ් පවසන්නේය.

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ [البينة: ٥]

තවද, මවුත් තම ආගම නිශ්කලංකයෙන් අල්ලාහ්ට පමණක් උරුමකරමින් මහුට (අවන තව්) වැඳුම් පිදුම් කළ යුතු බව මවුත්ට අණ කරන ලදී. (අල්කුර්ආන්-98:5)

﴿قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي﴾ [الزمر: ١٤]

(තබ්තුමනි) පවසන්න, ‘මාගේ ධනමෙහි මා අල්ලාහ්ව නිශ්කලංකයෙන් අදහන්නෙමි’. (අල්කුර්ආන්-39:14)

﴿قُلْ إِنْ تُخَفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْذَرُوهُ يُعَلِّمَهُ اللَّهُ﴾ [آل عمران: ٢٩]

‘මබ සිතෙහි ඇති දේ මබ සැඟවුවද, ප්‍රසිද්ධ කළද ඒවා අල්ලාහ් දැන සිටින’ බව (තබ් තුමනි) මබ පවසන්න. (අල්කුර්ආන්-3:29)

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ [آل عمران: ٥]

අහසෙහි හා පොළොවෙහි අති කිසියම් දෙයක් හෝ අල්ලාහ්ට සැඟවී නොමැත. (අල්කුර්ආන්-3:5)
නබිතායක මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව උමර් බිත් කත්තාබ් (රලී) තුමා මෙසේ පව සත්තේය.

[إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِءٍ مَا نَوَى... (متفق عليه)]

නිසැකයෙන්ම, ක්‍රියාවන් සියල්ල සිතුවිල්ල මත සිදුවේ. නිසැකයෙන්ම, සෑම මිනිසෙකු වම මවුනොවුන්ගේ සිතුවිල්ල මත පල ලැබෙන්නේය. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

නබිතායක (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ]

(رواه البخاري)

කවරෙකු තම සිතෙහි නිශ්කලකයෙන් ලා ඉලාහ ඉල්ලල්ලාහ් යනුවෙන් පවසන්නේද, මහු පරලොවෙහි මාගේ නිර්දේශයට මිනිසුන් අතර ඉමහත් භාග්‍යවත්තයාය. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

[إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ]

(رواه مسلم) [وَأَعْمَالِكُمْ]

නිසැකයෙන්ම, අල්ලාහ් මබලාගේ ශරීරය හා මබලාගේ ධනය කෙරෙහි අවධානය යොමු නොකරයි. නමුත්, මහු මබලාගේ සිත් හා ක්‍රියාවන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

නබිතායක මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුර් (රල) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

إَتَّقِ اللَّهَ حَيْثُ مَا كُنْتَ وَأَتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّبًا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ [رواه الترمذي]

මබ කුමන තැනක සිටියද අල්ලාහ්ට බියවන්න. අකුසල් ක්‍රියාවක් සිදුවූ විගස කුසල් ක්‍රියාවක් ඉටුකරන්න. එය (කුසල් ක්‍රියාව) අකුසල් ක්‍රියාව විතාශ කරයි. මබ මිනිසුන් අතරෙහි යහපත් ගුණධර්මයෙන් හැසිරෙන්න. (ග්‍රන්ථය : නිර්මිදි)

ප්‍රයෝජන

1-නිශ්චය වශයෙන්ම, චිත්ත පාරිශුද්ධිය අල්ලාහ්ගෙන් කුලිය වැඩිකර ගැනීමට අවශ්‍යවන සේම ක්‍රියාවන් පිළිගැනීමටද එක්තරා කොන්දේසියෙකි.

2- නියතවශයෙන්ම, අල්ලාහ් සමාන කිරීමෙන් උවමනා නොවන්නාය. මහුට වෙනුවෙන් යනු චිත්ත පාරිශුද්ධියෙන් තොරව කරන කාර්යයන් මහු පිළි නොගන්නේය. හදිස් කුදුසිහි අල්ලාහ් පැවැසූ බව මෙසේ වාර්තාවේ.

مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكُهُ [رواه مسلم]

කවරෙකු හෝ කිසියම් කාර්යයෙහි යෙදී සිට එහි මා සමග මා හැර අන් දෙයක් සමාන කරන්නේනම්, මා මහුව හා මහු සමාන කළ දේ (එසේම) අත් හරින්නෙමි.

(ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

3- අහසේ හා පොළොවෙහි ඇති කිසියම් දෙයක් හෝ අල්ලාස් ඉදිරියේ සැලවී නොමැත. යන වෙනතාව අනුව සෑම අවස්ථාවක්හිම අල්ලාස්ට බියවීම අනිවාර්යවේ.

2-මිර්කය හා තවහීදය

මිර්කය (අල්ලාස්ට සමාන කිරීම) හා තවහීදය (ඒකදේවත්වය) පිළිබඳව අල්ලාස් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ [لقمن: 13]

නිසැකයෙන්ම, සමාන (මිර්ක්) කිරීම ඉමහත් අපරාධයෙකි. (අල්කූර්ආන්- 31:13)

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ [النساء: 48]

නිසැකයෙන්ම, අල්ලාස් තමාට සමාන කිරීමට සමාව නොදෙන්නේය. මෙය හැර (අන්) සියල්ල සඳහා තමා කැමැති අයට සමාව ලබා දෙන්නේය. (අල්කූර්ආන්- 4:48)

﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَىٰ الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ﴾

﴿وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [الزمر: 65]

තවද, (නබිතුමනි) ‘මබ (අල්ලාස්ට) මිර්ක් (සමාන) කිරීමෙහි යෙදෙන්නේනම්, මබගේ ක්‍රියා සියල්ල විනාශවේ. මබ අලාභ කරුවන්ගෙන් කෙනෙකු ලෙසට පත්වේ’. යනුවෙන් මබ ටත් මබට පෙර සිටි අයටත් වහි (දේව පණිවිඩ) මගින් පවසන ලදී. (අල්කූර්ආන්- 39:65)

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: ٥٦]

තවද, ජිත් හා මිනිස් වර්ගයන් මාහට ඉබාදත් (සම්පූර්ණයෙන් අවනතවී මාගේ අණ පිළි ගෙන ජීවත්වීමට හා මාහට පමණක් වැදුම් පිදුම්) කිරීමට හැර මා මැවූයේ නැත. (අල්කුර්ආන්-51:56)

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

[النحل: ٣٦]

‘සත්‍යයෙන්ම, මබ අල්ලාහ්ටම වන්දනාමාතෘය කරන්න. තාගුත් (ව්‍යාජ දෙවි) වරුන්ගෙන් වැළකී සිටින්න’ යනුවෙන් දේශනා කිරීම සඳහා අපි සෑම සමාජයක් කරාම රජුල් (දුත) වරුන් එවුවෙමු. (අල්කුර්ආන්- 16:36)

තඛිතායක මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබිර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَقِيَهِ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ

النَّارِ] (رواه مسلم)

කවරෙකු අල්ලාහ්ට කිසියම් දෙයක් මගින් හෝ මිරික් (සමාන) තොකර අල්ලාහ්ව බැහ දකින්නේද, මහු ස්වර්ගයට පිවිසේ. කවරෙකු අල්ලාහ්ට කිසියම් දෙයක් මගින් හෝ මිරික් කරමින් අල්ලාහ්ව බැහැ දකින්නේද, මහු නිරයට පිවිසේ. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُؤَيَّبَاتِ ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ ؟ قَالَ الشِّرْكَ

بِاللَّهِ.....] (متفق عليه)

‘විනාශය ගෙනදෙන කරුණු හතක් කෙරෙහි වැළකී සිටින්න, යනුවෙන් තනි මූහමමදු (සල්) තුමා පැවැසුවට සහාභාවරුන්, තනිතුමනි, ඒවා කුමක්ද? යනුවෙන් ආසුහ. එවිට එතුමා ‘අල්ලාහ්ට සමාන කිරීම, ...යනුවෙන් පැවැසීය. (ග්‍රන්ථ : ඉහාර් හා මුස්ලිම්)

මූහමමදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව මුආද් බිත් ජබල් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ : [يَا مُعَاذُ ، أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ ؟ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ : حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يُعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَلَّا يُعَذِّبَ مَنْ لَا

يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا...] (رواه البخاري ومسلم)

මා, ඉරුවා මත තනිතුමාගේ පිටුපසෙහි (අසුන්ගෙන) සිටියදී එතුමා, ‘මුආද්, දාසයන් අල් ලාහ්ට කළයුතු හා අල්ලාහ් දාසයන්ට කළයුතු වගකීම් කුමක් බව මබ දැන සිටින්නෙහිද? යනුවෙන් ආසීය. මෙවා අල්ලාහ් හා මහුගේ රජුල්වරයා පමණක් ඉතා දැන සිටින්නාය යනු වෙන් පැවැසීමු. එවිට එතුමා, ‘දාසයන් අල්ලාහ්ට කළයුතු වගකීම් ‘මවුන් මහුට (පමණක්) වන්දනාමානස කළයුතු අතර කිසියම් දෙයක් හෝ මහුට සමාන නොකිරීමකි’. අල්ලාහ් දාස යන්ට කළ යුතු වගකීම් ‘මහුට කිසියම් දෙයක් හෝ

සමාන තොකරන්නන්ට වෙදනා (දඩු වම්) තොකිරීමකි' යනුවෙන් පැවැසිය. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

1-මිර්කා (සමාන) කිරීම අනතුරුදායකය. නිසැකයෙන්ම අල්ලාහ් මිර්කායට පාපොච්චාරණය (තවබා) කිරීමෙන් තොරව සමාව තොදෙන්නේය. මෙය අල්ලාහ්ගේ (සමාව ලබා දීමේ) ප්‍රිය මනාපයට අදාල වෙතත් පාපයන් සේ තොවන්නේය.

2-කවරෙකු මිර්කා (සමාන) කිරීමෙහි සිටියේදී මරණයට පත්වන්නේද, නිශ්චයෙන්ම මහුගේ (කුසල්) ක්‍රියාවන් විනාශවේ. මහු අපායයෙහි ස්ථිරව සිටීමටද මෙය හේතුවේ.

3-ඒකදේවත්වය (තවහිදී) මිනිස් හා ජීන් වර්ගයන් මැවීමට ප්‍රථම කාරණය වන බැවින් ඒක දේවත්වය ශ්‍රේෂ්ඨයෙන් පවතී. ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට හා අපායයෙන් නිදහස්වීමට අයත් හේතූන් අතර උතුම් හේතුවක් වන්නේද මෙයමය.

3-මුණිව්වාවෙහි බාධාවන්

මෙම කරුණ පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ، الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ، الَّذِينَ هُمْ يُرْءَوْنَ،

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾ [الماعون : 4-5]

තවද, (තොසැළකිල්ලෙන්) සලාතය (නැමදුම) ඉටුකරන්නන්ට විපත හිමිවේ. මවුත් තම සලාතය ගැන සැළකීමක් තොදක්වති. අන් අයට (තම සලාතය) පෙන්නවති.

විෂය මාලාව

තවද, සාමාන්‍ය අවශ්‍යතාවට අයත් දේද (මිනිසුන්ට) ලොදීම වළක්වති. (අල්කුර්ආන්-107 : 4,5,6,7)

තනිතායක තූමා පැවැසූ බව අබු සර්ද් බිත් ෆලාලා (රලි) තූමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إِذَا جَمَعَ اللَّهُ الْأَوْلِيْنَ وَالْآخِرِينَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ لِيَوْمٍ لَّارْيَبَ فِيهِ نَادَى مُنَادٌ : مَنْ كَانَ أَشْرَكَ فِي عَمَلِهِ لِلَّهِ أَحَدًا فَلْيَطْلُبْ ثَوَابَهُ مِنْ عِنْدِهِ ، فَإِنَّ اللَّهَ أَغْنَى الشُّرَكَاءَ عَنِ الشُّرْكِ] (رواه الترمذي)

කිසියම් සැකයක් නොමැති දිනයවූ පරලොව දිනයෙහි අල්ලාහ් පැරැන්නන් හා පසු විසූ අය එක් කරන අවස්ථාවේ දැනුම් දෙන්නෙක් 'කවරෙකු තම ක්‍රියාවන්හි අල්ලාහ්ට කිසියම් කෙනෙක් සමාන කළේද, මහු එහි කුලිය මහුගෙන් ලබාගත යුතුයි. මක්නිසාදයත්, අල්ලාහ්, සමාන කරන්නන් කරන සමාන කිරීමෙන් උවමනා තොවන්නාය' යනුවෙන් දැනුම් දෙයි. (ග්‍රන්ථය : නිර්වේදී)

අබු සර්ද් අල් කුද්රි (රලි) තූමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ نَتَذَكَّرُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ فَقَالَ: [أَلَا أَخْبَرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخَوْفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟ فَقُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَقَالَ: الشُّرْكَ الْخَفِيُّ، أَنْ يَقُومَ الرَّجُلُ يُصَلِّي فَيَزِينُ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَى مِنْ نَظَرِ الرَّجُلِ إِلَيْهِ] (رواه ابن ماجه)

අපි මසිහ් දජ්ජාල් පිළිබඳව සාකච්ඡා කරමින් සිටිනවිට තනි මුහුම්මදු (සල්) තූමා අප වෙත පැමිණ, මසිහුද් දජ්ජාල්ට

වඩා මඛ අතරෙහි මා දැඩි බියට පත්වන දෙයක් මඛලාට දැනුම් දෙන්නේද? යනුවෙන් ඇසිය. එසේමයි තඛතුමනි (දැනුම් දෙන්න) යනුවෙන් පැවැසූ වෙමු. එවිට තඛතුමා එය රහසිගතව මිරික් කිරීමෙකි. එතම, මිනිසෙකු සලාතය ඉටුකිරීම සඳහා සිටගෙන සිටී. එවිට කෙතෙකු මහුව ඛලමත් සිටිත ඛවිත්, මහු තම සලාතය ඉතා හොඳින් (අලංකාරයෙන්) ඉටුකරයි'. යනුවෙන් පැවසිය. (ග්‍රන්ථය : ඉබ්නු මාජා)

ප්‍රයෝජන

- 1-මුනිව්වාච ගැන බියවීම හා මුනිව්වාචද එය කරන්නාද දැඩි ලෙස අවවාද කිරීම.
- 2-නිශ්චයෙන්ම මිනිසා සමහර අවස්ථාවක තම තොදානුවත් කමින් මුනිව්වාචෙහි වැටේ.
- 3-නියතවගයෙන්ම අත් අයට පෙත්වීම සඳහා කරන ක්‍රියාවන් ප්‍රතික්ෂේප කොට පිළිගනු තොලැබේ.

4-පුර්වතාව

පුර්වතා කිරීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ [غافر : ٦٠]

මඛ දෙවියා 'මා වෙතම මඛලා පුර්වතා කරන්න, මා මඛලා(ගේ පුර්වතාවන්)ට පිළිතුරු ලබා දෙන්නෙමි' යනුවෙන් පවසන්නේය. (අල්කූර්ආන්-40:60)

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ...﴾
[البقرة: ١٨٦]

(තඹතුමනි) මාගේ දාසයන් මා ගැන මඛෙත් අසන්නේතම,
'නිශ්චයෙන්ම සම්පයෙන්ම මා සිටින්නෙමි. මා වෙත
ප්‍රාර්ථනා කළේද, ප්‍රාර්ථනා කරන්නාගේ ප්‍රාර්ථනාවට මා
පිළිතුරු ලබා දෙන්නෙමි. (යනුවෙන් පවසන්න)
(අල්කුර්ආන්-2:186)

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِلِينَ﴾ [الأعراف: ٥٥]

(එබැවින්, විශ්වාසවන්තයනි) මඛලාගේ දෙවියාගෙන්,
කීකරුවෙන් හා ඛිය භක්තියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරන්න.
නිසැකයෙන්ම අල්ලාහ් සීමා ඉක්මවා යන්නන් ප්‍රිය
නොකරන්නේය. (අල්කුර්ආන්-7:55)

තඹ (සල්) තුමා පැවැසූ ඛව නුඹ්මාත් ඛිත් ඛෂීර් (රලි) තුමා
මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ] (رواه الترمذى وأبو داود)

ප්‍රාර්ථනා කිරීම, එය වන්දනාමානසකි.
(ග්‍රන්ථ : නිර්මේදි හා අඛුදාච්දි)

තඹ මුභම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ ඛව අඛු භුරෙරරා (රලි)
තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ] (رواه مسلم)

දාසයා නම දෙවියා කෙරෙහි ඉතාමත් සමීපයෙන් සිටින්නේ මහු සුජුදයෙහි සිටියදීය. එබැවින්, (එහිදී) අධිකව ප්‍රාර්ථනා කරන්න. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْتَجِبُ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ وَيَدْعُ مَا سِوَى ذَلِكَ]

(رواه أبو داود)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා ගැඹුරු අර්ථ සහිත කෙටි වචනවලින් යුත් ප්‍රාර්ථනාවන් ප්‍රිය කරමින්ද එයට අමතර ප්‍රාර්ථනාවන් වළක්වමින්ද සිටිය. (ග්‍රන්ථය : අබුදාවුද්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබිර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدُعَاءٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ ، أَوْ ادَّخَرَ اللَّهُ لَهُ فِي الْآخِرَةِ

خَيْرًا مِنْهُ ، أَوْ كَفَّ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهُ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ فَطِيْعَةٍ رَحِمَ]

කිසියම් ප්‍රාර්ථනාවක් කළ කවරෙකු හෝ මුස්ලිම් දාසයාට අල්ලාහ් මහු ඇසූ දෙය ලබා දෙයි. නොඑසේනම්, එය (මහු ඇසූ දෙය)ට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨයක් පරලොවෙහිදී මහුට ඉතුරුකර ලබා දෙයි. නොඑසේනම්, මහු කළ ප්‍රාර්ථනාවට සමාන පාප කාර්යයන් මහුගෙන් ඉවත් කරයි. මහු පාප කාර්යයන් හෝ ඥාතිත්වයෙන් වෙන්වීම කෙරෙහි හෝ ප්‍රාර්ථනා නොකළ (සිටීම කොන්දේසියෙකි) යුතුයි. (ග්‍රන්ථය : රසීන්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුදර්දා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[دَعْوَةُ الْمُسْلِمِ لِأَخِيهِ بظَهْرِ الْعَيْبِ مُسْتَحَابَةٌ ، عِنْدَ رَأْسِهِ مَلِكٌ مُوَكَّلٌ كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلِكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ : آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلِ] (رواه مسلم)

මුස්ලිමෙකු තම සහෝදරයාට (මහු ඉදිරියෙහි නොසිට) සැඟව කරන ප්‍රාර්ථනා පිළිගනු ලැබේ. මහුගේ හිස (ප්‍රදේශයෙහි) මහු වෙනුවෙන් තියමු මලක් (දේවදූත) වරයෙක් සිටී. මහු තම සහෝදරයාට කුසල් කෙරෙහි ප්‍රාර්ථනා කරන අවස්ථාවන්හි මහු වෙනුවෙන් තිය මු මෙම මලක්වරයා ‘මෙම ප්‍රාර්ථනාව පිළිගනු මැන (ආමීන්). මඟටද මෙසේම ලැබෙනු මැන’ යනුවෙන් පවසයි. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ප්‍රශ්න

- 1-ප්‍රාර්ථනාව ඇදහීමකි. එය අල්ලාහ් හැර අන් කිසිවෙකු වෙත හෝ යොමු නොකළ යුතුයි. කවරෙකු හෝ අල්ලාහ් හැර අන් කිසිවෙකුට මෙය යොමු කළේද, තිශ්වයෙන්ම, මහු අල්ලාහ්ට සමානකම අයෙක් වන්නේය. තබි මුහම්මදු (සල්) තුමා ප්‍රාර්ථනාව ඇදහීමක් ලෙස එනම්, ප්‍රාර්ථනාව ඇදහීමවලින් උතුම් කාර්යයක් ලෙස සම්කා ඇති බැවින් එයට ශ්‍රේෂ්ඨ ස්ථානයක් හිමිව ඇති බව දැනගත යුතුයි.
- 2-ජවම්උල් කලිම් (ගැඹුරු අර්ථ සහිත කෙටි වචන) වලින් ප්‍රාර්ථනා කිරීම සතුව දායක වීම සේම, ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙහි ශබ්දය පහත් කිරීමද සතුවදායක කාර්යයෙකි.
- 3-මිනිසෙකු තමාට හෝ තම ධනයට හෝ තම දරුවන්ට හෝ එරෙහිව ප්‍රාර්ථනා කිරීම ගැන අවවාදකර ඇත.
- 4-මුස්ලිම්වරුන්ට සැඟව ප්‍රාර්ථනා කිරීම සතුවදායක කරණකි.

5-පුර්වතා කරත්තාට මහු පුර්වතා කළ දේ ලොදීම අනිවාර්ය නොවන්නේය. නමුත්, එම පුර්වතාවේ හේතුවෙන් පුර්වතාවෙහි ප්‍රාමාණ්‍යයට මහුගේ පාප ක්‍රියාවන් ඉවත් කරනු ලැබේ. හෝ නොඑසේනම්, පරලොව දිනය සඳහා එය ඉතුරුකර, එහිදී මහුට ඉතා අවශ්‍ය වන අවස්ථාවෙහි එය ලබා දෙනු ලැබේ.

5-අධ්‍යාපනය

අධ්‍යාපන දැනුම් ඥානයෙහි අවශ්‍යතාවය පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَلْمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ [الزمر : ٩]

(නබිතුමනි) ‘අධ්‍යාපන ඥානය ලබා සිටින්නන් හා නොලබා සිටින්නන් සමානවන්නයන් වන්නෙහිද?’ යනුවෙන් බල පවසන්න. (අල්කුර්ආන්-39:9)

﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ﴾ [المجادلة : ١١]

බලා (අතර සිටින්නන්)ගෙන් විශ්වාස වන්නයන්ගේත්, ඥාන වන්නයන්ගේත් තරාතිරම අල්ලාහ් උසස් කරයි. (අල්කුර්ආන්-58:11)

﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ [طه : ١١٤]

‘දෙවියනේ, මාහට දැනුම් ඥානය වැඩිකර ලබා දෙනු මැත්’ යනුවෙන්ද බල පුර්වතා කරන්න. (අල්කුර්ආන්-20:114)

﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ [فاطر : ٢٨]

නිශ්චයෙන්ම, අල්ලාහ්ගේ දාසයන් අතරෙහි මහුට (ඉතාමත්) බිය භක්තියෙන් සිටින්නේ (ආගමක) විද්වතුන් පමණි. (අල්කුර්ආන්- 35:28)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව මුආවියා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ] (متفق عليه)

අල්ලාහ් කවරෙකුට හෝ යහපතක් ලබාදීමට අදහස් කරන්නේද, මහුට ධර්මයෙහි මනා අවබෝධයක් ලබා දෙයි. (ග්‍රන්ථ : මුහාරි හා මුස්ලිම්)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا فَلَهُ أَجْرٌ مَنْ عَمِلَ بِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ شَيْءٌ] (رواه

ابن ماجه)

කවරෙකු හෝ දැනුම් ඥානයක් ඉගැන්වූයේද, ඒ අනුව ක්‍රියා කළ අයට ලැබෙන කුලිය (ට සමාන කුලියක්) මහුටද ලැබේ. එනමුත්, ක්‍රියාකළ අයගේ කුලියෙන් කිසිවක් හෝ අඩු නොකරේ. (ග්‍රන්ථය : ඉබ්නු මාජා)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ ، صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ

بِهِ ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ] (مسلم)

ආදම්ගේ පුත්‍රයෙක් (මිනිසෙක්) මරණයට පත්වන්නේනම්, (මහුගේ) කාර්යයන් තුනක් හැර අන් සියලු කාර්යයන් මහු වෙතින් ඉවත්වේ. එවා ස්ථිරව පවතින දානය, පලදෙන දැනුම් ඥානය හා මහුට ප්‍රාර්ථනා කරන යහපත් දරුවාය. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව සහල් බිත් ස:ද්(රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[وَاللَّهُ لَأَنَّ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَّكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ] (رواه البخاري)

අල්ලාහ් මත දිවුරා කියමි. අල්ලාහ් මබ මගින් කෙනෙකුට යහමග පෙන්නීම, මබට රතු පැහැති මවුවන්ට වඩා උතුමිය. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බිත් අමර් බිත් අල් ආස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[بَلِّغُوا عَنِّيْ وَلَوْ آيَةً] (رواه البخاري)

මගෙන් එක වැකියක් හෝ ලැබුනද, එය අන් අය වෙත පතුරුවන්න. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

ප්‍රයෝජන

1- ඉහත සඳහන් අල්කුර්ආන් වැකි හා තබ් වදන්වල අධ්‍යාපනය හා විද්වතුන්ගේ ශ්‍රේෂ්ඨ භාවය පැහැදිලිකර ඇත. අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීම ස්වර්ගයට පිවිසීමට හේතුවන කාරණා වලින් එකක් වන සේම, ධර්මයෙහි පැහැදිලිවීමක්

ලැබීම අල්ලාහ් දාසයාට යහපතක් සිතීම පිළිබඳ සාධකයෙකි.

2- මිනිසුන්ට අධ්‍යාපනය ලබා දීම, මවුන්ට යහපත් කාර්යයන් පිළිබඳව දැනුවත් කිරීම හා අධ්‍යාපනය පතුරුවීම යනාදීන්ට, ඒවා සුළු වශයෙන් හෝ වෙවා ශ්‍රේෂ්ඨමත් කැලිය ලැබේ. එසේම මිනිසාගේ මරණයට පසුවද එය ප්‍රයෝජනයෙන් පවතී

3-අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීම කාලීන (සුන්තත්) ඇදහීමිවලට වඩා උතුම්ය.

4-දරුවන් යහපත් මාර්ගයෙහි පුහුණු කිරීමට උනන්දුවීම.

6-අෆාකිරීම හා වළක්වාලීම

යහපත් කරුණු කෙරෙහි දේශනා කිරීම හා තපුරු කරුණු වළක්වාලීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ [آل عمران: 110]

මිනිසුන් අතරෙහි බිහිකරන ලද සමාජයන් අතර මබලා උතුම් සමාජයෙකි. (මක්නිසාද යත්) මබලා යහපත් කරුණු දේශනා කරන්නේය. අයහපත් කරුණු වළක්වන්නේය. අල් ලාහ්ව විශ්වාස කරන්නේය. (අල්කුර්ආන්- 3:110)

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [آل عمران: 104]

තවද, (මිනිසුන්) කුසල කෙරෙහි කැඳවන, යහපත් කරුණු කෙරෙහි (මිනිසුන්ට) දේශනා කරන, අයහපත් කරුණු වළක්වන කණ්ඩායමක් මඟලා අතර සිටිය යුතුයි. තවද, විජයග්‍රා හිකයන් මවුන්මය. (අල්කුර්ආන්-3:104)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුසර්ද් අල්කුද්රි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරත්තේය.

[مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ] (رواه مسلم)

මඟලාගෙන් කවරෙකු හෝ අසතුටුදායක කාර්යයක් දුටුවේද, එය තම අතින් වැළැක්විය යුතුයි. ඒ සඳහා මහුට ශක්තියක් නොවන්නේනම්, මහු තම දිවෙන් එය වැළැක්විය යුතුයි. ඒ සඳහාද මහුට ශක්තියක් නොවන්නේනම්, මහු තම සිතෙන් එය වැළැක්විය යුතුයි. මෙය ර්මාන (විශ්වාස)යෙහි ඉමහත් දුර්වලකමකි. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව හුදෙද්දා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُوهُ فَلَا يَسْتَجَابُ لَكُمْ] (رواه الترمذي)

මාගේ පණ කවරෙකුගේ අතෙහි තිබේද, එම තැනැත්තා(වූ අල්ලාහ්) මත දිවුරා කියමි. මඟලා යහපත් කාර්යයන් කෙරෙහි දේශනා කරමින්ද, අයහපත් කාර්යයන් වළක්වමින්ද සිටිත්ත. (එසේ නොකළේනම්) නිසැකයෙන්ම

අල්ලාහ් මබලා කෙරෙහි මහුගේ දඩුවම සිසු යෙක් පමුණුවයි. පසුව මබලා මහු වෙත පුර්වතා කළද, මබලාට එය පිළිගනු නොලැබේ. (ග්‍රන්ථය : නිර්දේ)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව අබුබකර් සිද්දික් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْ شَكَ اللَّهُ أَنْ يُعَمَّهُمْ بِعِقَابِ

مِنْهُ [أبو داود والترمذي والنسائي]

නිශ්චයෙන්ම, මිනිසුන් අපරාධකාරයාගේ දෑත් අල්ලා මහුව (එයින්) නොවළකවන්නේ නම්, අල්ලාහ් තම දඩුවම සැවෝටම පොදුවට පත් කරයි. (ග්‍රන්ථ : අබුදාවුද්, නිර්දේ හා නසාඉ)

ප්‍රයෝජන

1-යහපත් කරුණු අණ කිරීම හා අයහපත් කරුණු වළක්වීමේ ජයග්‍රහණයට හේතුවකි.

2-අයහපත් කරුණක් දුටු තැනැත්තා තම ශක්තිය තරමට එය වළක්වීමේ අතිවාරයවේ.

3-අතින් වළක්වීමේ යනු, ඒ සඳහා උරුමකම් ලැබීමකි. එනම්, පියෙකු තමාගේ තිවෙසෙහි සිටින අය වළක්වීමේ හෝ බලධාරියෙකු හෝ මහුගේ තියෝජිතයෙකු තමාගේ යටතේ සිටින්නන් වළක්වීමේ.

4- සිතෙන් වළක්වීමේ යනු, අකුසල් කරුණු ගැන අසතුටුවීම හා එයින් ඇත්වී සිටීමකි.

5- යහපත් කරුණු අණ කිරීමෙන්ද අයහපත් කරුණු වළක්වීමෙන්ද ඉවත්වී සිටීම අල්ලාහ් ගේ දඩුවමට

හේතුවන සේම, පුර්වතාවන් පිළිනොගැනීමටද හේතුවන්නේය.

7-අණකිරීම් හා වළක්වාලම් හි ජිවෙල්

යහපත් කරුණු අණකිරීම හා අයහපත් කරුණු වළක්වාලීමේ පිළිවෙල් පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ [النحل: ١٢٥]

(තනිතුවමි) මත දෙවියාගේ මගෙහි සුක්ෂම ලෙසත්, අලංකාර දේශනාවෙනුත් (මිනිසුන්) කැඳවන්න. තවද, මවුන් සමග යහපත් ශීලයෙන් තර්ක කරන්න. (අල්කුර්ආන්-16:125)

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ، وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ [آل عمران: ١٥٩]

මත මවුන් සමග සිතිදුකමින් හැසිරෙන්නේ අල්ලාහ්ගේ භාග්‍ය අනුවය. මත (වචනයෙහි) අප්‍රසන්න ගතියෙන්ද, තද හෘදයෙන්ද සිටියේද, මවුන් මත සමාජය අතහැර (පැන) යන්නට ඇති. (අල්කුර්ආන්-3:159)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفِيقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ] (متفق عليه)

නිශ්චය වශයෙන්ම, අල්ලාහ් සිනිදුකාරයාය. මහු සෑම කාර්යයන්හිම සිනිදුකම ආදරය කරන්නේය. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

තඛිතායක මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආය්ෂා (රලි) තුමිය මෙසේ පවසන්නීය.

[إِنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يَنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ] (رواه

مسلم)

සිනිදුකමින් කරන සියලු කාර්යයන්ම අලංකාරයෙන් පවතී. සිනිදුකමින් තොරව කරන කාර්යයන් සියල්ල උණනාවයෙන් පවතී. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තඛිතායක මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජුරෙර්ඩ් බිත් අබ්දුල්ලාහ් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ يُحْرَمُ الرَّفْقَ يُحْرَمُ الْخَيْرَ كُلَّهُ] (رواه مسلم)

කවරෙකු සිනිදුකම වළක්වා සිටින්නේද, මහු කුසල් සියල්ල වළක්වා සිටින්නාය. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

1-සිනිදුකමින් හැසිරීම, කැඳවීමෙහි සුක්ෂමය පිළිපැදීම හා යහපත් කාර්යයන් අණ කිරීම සහ අයහපත් කාර්යයන් වළක්වාලීම කෙරෙහි උනන්දු කිරීම.

2-සෑම කාර්යයන් කෙරෙහි සිනිදුකමින් යෙදීමට උනන්දු කිරීම. නිශ්චයෙන්ම, සිනිදුකම වළක්වා සිටින්නා කුසල් කාර්යයන් සියල්ල වළක්වා සිටින්නාය.

8-දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීම

දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

[العنكبوت : 8] ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾

තම දෙමාපියන්ට උපකාර කරන මෙන් අපි මිනිසුන්ට අණකර ඇත්තෙමු. (අල්කුරාන්-29:8)

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ، إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾

[الإسراء : 23]

මහුට හැර (අත් කිසිවෙකුට) මඟ ඇදහිමි නොකළ යුතු බවත්, දෙමාපියන්ට උපකාර කළ යුතු බවත්, මඟගේ දෙවියා තීරණය (අණ)කර ඇත. ඒ දෙදෙනා අතර කෙනෙක්ද දෙදෙනාද මඟ අතරෙහි මහලුකමට පත්වූයේනම්, මවුන්හට උඹ් (වී) යනුවෙන් (පිළිකුල හඟවමින්) නොකියන්න. මවුන් දෙදෙනා (මඟ අතරෙන්) තැරපීමද නොකරන්න. තවද මවුන් දෙදෙනා සමග ගෞරවයෙන් කතා බහ කරන්න. (අල්කුර්ආන්-17:23)

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ ، حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِيْ وَلِوَالِدَيْكَ﴾

[لقمان : 14]

අපි මිනිසාට ‘තම දෙමාපියන් (ට උපකාර කිරීම) පිළිබඳව වසියයන් (අණ)කර ඇත්තෙමු. මහුගේ මව අසරණයෙන් පිට අසරණයවී මහුව තම ගැබ්හි උසුලා සිටියේය. තවද, මහුට

කිරි වැරීමට වසර දෙකක් විය. එබැවින්, මාහටද මබ දෙමාපියන්හටද තුනි පුද කරන්න... (අල්කුර්ආන්-31:14)
අබ්දුල්ලාහ් බිත් මස්ජාද් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ : أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : [الصَّلَاةُ عَلَيَّ وَفَقَّتْهَا]
 قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ : [بِرِأْوَالِدَيْنِ] قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ : [الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ] (متفق عليه)

මා තබි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් ක්‍රියාවක් අතර අල්ලාහ්ට ඉතා සතුටුදායක ක්‍රියාව කුමක්ද? යනුවෙන් විමසිමි. එයට තබිතුමා ‘සලාතය එයට අයත් තිසි වෙලාවට ඉටු කිරීමකි’ යනුවෙන් පැවැසීය. පසුව කුමක්ද? යනුවෙන් ඇසුවෙමි. එයට ‘දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීමකි’ යනුවෙන් එතුමා කීය. පසුව කුමක්ද? යනුවෙන් ඇසුවෙමි. එයට එතුමා ‘අල්ලාහ්ගේ මාව තෙහි පිහාදී කිරීමකි’ යනුවෙන් පැවැසීය. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ
 صَحَابَتِي ؟ قَالَ : [أُمَّكَ] قَالَ ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : [أُمَّكَ] قَالَ ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ :
 [أُمَّكَ] قَالَ ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : [أَبُوكَ] (متفق عليه)

මිනිසෙකු, මුහම්මදු (සල්) තුමා වෙත පැමිණ තබිතුමනී, මා යහපත් ශීලයෙන් මිත්‍රත්වය පවත්වාගෙන යාමට මිනිසුන් අතර ඉතා සුදුස්සා කවරෙකුද? යනුවෙන් ඇසීය. එයට තබි තුමා මතේ මවය යනුවෙන් පැවැසීය. පසුව කවරෙකුද ?

යනුවෙන් විමසිය. එයටද තනිතුමා මඟේ මවය යනුවෙන් පැවැසිය. පසුව කවරෙකුද ? යනුවෙන් මහු ආසිය. එයටද තනිතුමා මඟේ මවය යනුවෙන් පැවැසිය. පසුව කවරෙකුද ? යනුවෙන් මහු නැවත විමසිය. එයට එතුමා මඟේ පියාය යනුවෙන් පැවැසිය. (ග්‍රන්ථ : චූහාරි හා මුස්ලිම්)

ප්‍රශ්න

1-ඉස්ලාම් ධර්මය දෙමාපියන්ට ගරු කරයි. මවුන් දෙදෙනාට වහල්වන ලෙස අණ කරන අතර, මවුන්ට උපකාර කරන ලෙසද උනන්දු කරයි.

2-නිසැකයෙන්ම, නිසි වෙලාවට ඉටුකරන සලාතයෙන් පසු අල්ලාහ්ට ඉතාමත් සතුටුදායක ක්‍රියාවනම් දෙමාපියන්හට උපකාර කිරීමකි.

3-මවුන් දෙදෙනා වෙදනා කිරීම, මවුන් සමග පරුෂ වචනයෙන් කතා බහ කිරීම හා මවුන්ට (පිළිකුල හඟවමින්) වි යනුවෙන් කීම යනාදීන් ඉස්ලාම් ධර්මය තරසේම අවවාද කරයි.

4-මවකුගේ තරාතිරම පැහැදිලි කරයි. කිකරු වීමෙන් හා උපකාර කිරීමෙන් පියාට වඩා මවට ප්‍රමුඛතාවය ලබාදී ඇත.

9-යහපත් ගුණාධර්ම

තනිතුමාගේ යහපත් ගුණාංගයන් පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَأَنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ [الفلم: ٤]

විෂය මාලාව

තවද, (තබ්‍රිකුමනි,) නිසැකයෙන්ම මෙහි උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණාංග ශීලයෙන් සිටින්නේය. (අල්කුර්ආන්-68:4)

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ، وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾

[آل عمران: 109]

මෙහි මවුන් සමග සිතිවුම් හැසිරෙන්නේ අල්ලාහ්ගේ භාග්‍ය නිසාය. මෙහි (වචනයෙහි) අප්‍රසන්න ගතියෙන්ද, තද හෘදයෙන්ද සිටියේද, මවුන් මෙහි සමාජය අතහැර (පැන) යන්නට අති. (අල්කුර්ආන්-3:159)

තබ්‍රිකායක (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුදර්දා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَا مِنْ شَيْءٍ أَثْقَلَ فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ وَإِنَّ اللَّهَ

يُبْعِضُ الْفَاحِشَ الْبُذِيَّ] (رواه الترمذي)

අවසාන දිනයේ දාසයාගේ තරාදියෙහි යහපත් ගුණධර්මයට වඩා බරවන කිසියම් දෙයක් නොමැත. නිසැකයෙන්ම අල්ලාහ් පිළිකුල් වචනයෙන් කතා බහ කරන තැනැත්තා ව කෝප කරයි. (ග්‍රන්ථය : නිර්වේදි)

තබ්‍රි මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරේරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

عَنْ أَكْثَرِ مَا يَدْخُلُ النَّاسُ الْجَنَّةَ فَقَالَ [تَقْوَى اللَّهِ ﷻ سئِلَ رَسُولُ اللَّهِ

وَحُسْنُ الْخُلُقِ] (رواه الترمذي)

මිනිසුන් ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට හේතුවන කාර්යයන් අතර ඉතා අධිකව පවතින කාර්ය කුමක්ද? යනුවෙන් මුහම්මද්

(සල්) තුමාගෙන් විමසිය. එවිට එතුමා එය ‘අල්ලාහ් කෙරෙහි භීතියක් නොවන සහ සහපත් ගුණාංගය’ යනුවෙන් පැවැසිය. (ග්‍රන්ථය : නිර්දේශ)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا ، وَخَيْرًا كُمْ خَيْرًا كُمْ لِنِسَائِهِمْ] (رواه الترمذي)

විශ්වාසීන් අතර පරිපූරණ විශ්වාසවන්තයා, මවුන් අතර සිටින සහපත් ගුණාංග ශීලයාය. මබලා අතර ඉමහත් ශ්‍රේෂ්ඨවන්තයා මවුන්ගේ බිරිඳන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වන්තයාය. (ග්‍රන්ථය : නිර්දේශ)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُذِرُكَ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ] (رواه أبو داود)

නිශ්චයෙන්ම විශ්වාස වන්තයා තම සත් ගුණධර්මය නිසා මහුට (දහවල් කාලයෙහි) උප වාසයේ යෙදී (රාත්‍රියෙහි) සිටගෙන ආදහිමි කළ කෙනෙකුගේ තරාතිරම ලැබෙන්නේය. (ග්‍රන්ථය : අබුදාවුද්)

ප්‍රභේදන

1-තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමාගේ සහපත් ගුණධර්ම ශීලය පැහැදිලිය.

2-සහපත් ගුණාංග ශීලයේ ශ්‍රේෂ්ඨතාවය හා එහි තරාතිරම. නිසැකයෙන්ම සහපත් ගුණ ධර්මගයන් ස්වර්ගයට පිවිසීමට හා තරාතිරම උසස් කිරීමට හේතුවන

කාර්යයන් අතර වැදගත් කාර්යයෙකි. ක්‍රියාවන් පරලොව දිනයෙහි මැන බලනු ලැබේ. මුස්ලිම්වරයෙකුගේ තරාදියෙහි ඉතා බර සහිතවීමට අල්ලාහ් කෙරෙහි හිසහසකිතිය හා යහපත් ගුණාංගයන් හේතුවෙන් පවතී.

3-ඉස්ලාම් ධර්මය යහපත් කියමන් හා ක්‍රියාවන් කෙරෙහි උනන්දු කරන අතර, අයහපත් කියමන් හා ක්‍රියාවන් කෙරෙහි අවවාද කරයි.

4-අමු සැමියම්ගේ යහපත් හැසිරීම පිළිබඳ වැදගත්කම.

5-නියත වශයෙන්ම, විශ්වාසය අවනතවීමෙන් වැඩිවේ හා පාප ක්‍රියාවෙන් උරුමවේ.

10-සිනිදුකම හා සැනසුම

සිනිදුකම හා සැනසුම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙලෙස පවසන්නේය.

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ، وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾

[آل عمران: 109]

මබ මවුන් සමග සිනිදුකමින් හැසිරෙන්නේ, අල්ලාහ්ගේ භාග්‍ය නිසාය. මබ (වචනයෙහි) අප්‍රසන්න ගතියෙන්ද, තද හෘදයෙන්ද සිටියේද, මවුන් මබ සමාජය අතහැර (පැන) යන්නට ඇති. (අල්කුර්ආන් 3:159)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفِيقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ] (متفق عليه)

නියතවශයෙන්ම, අල්ලාහ් සිනිදුකමින් සිටී. මහු සෑම ක්‍රියාවක් කෙරෙහි සිනිදුකම ප්‍රිය කරයි. (ග්‍රන්ථ : ඉහාර් හා මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා අෂජ්ජු අබ්දුල් කෙසේට පැවැසූ බව ඉබ්නු අබ්නාස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إِنَّ فِيكَ خَصَالَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ : الْحِلْمُ وَالْأَنَاةُ] (رواه مسلم)

සත්‍යයෙන්ම මබ වෙත අල්ලාහ් ප්‍රියකරන ඉවසීම, සිනිදුකම යන ලක්ෂණ දෙකක් තිබේ. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إِنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانُهُ ، وَلَا يَنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَأْنُهُ] (رواه

مسلم)

සිනිදුකමින් කරන සියලු කාර්යයන්ම අලංකාරයෙන් පවතී. සිනිදුකමින් තොරව කරන කාර්යයන් සියල්ල උණයෙන් පවතී. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජුරෙර් බිත් අබ්දුල්ලාහ් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ يُحَرِّمِ الرَّفْقَ يُحَرِّمِ الْخَيْرَ كُلَّهُ] (رواه مسلم)

කවරෙකු හෝ සිනිදුකම වළක්වා සිටින්නේද, මහු කුසල් සියල්ල වළක්වා සිටින්නාය. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

- 1-අල්ලාහ් සිනිදුකම ප්‍රිය කරයි. සිනිදුකමින් ක්‍රියා කිරීම කුසල් ලබාදීමට හේතුවේ.
- 2-මිනිසුන් අතර ගනුදෙනු කිරීමේදී සිනිදුකමින් හැසිරීම ස්වර්ග වාසිත්ගේ ගුණාංගයකි.
- 3-ඉවසීමෙහි ශ්‍රේෂ්ඨතාවය හා කෝපවීමෙහි අවවාදය.

11-කරුණාව

අල්ලාහ් නතිතායක මුහම්මදු (සල්) තුමා ගැන මෙසේ පවසන්නේය.

﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رُؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [التوبة: 128]

(මුහම්මදු (සල්) තුමා) විශ්වාසීන් අතර කරුණාවෙන් හා දයාවෙන් සිටින්නේය. (අල්කුර්ආන්-9:128)

අල්ලාහ් විශ්වාසීන් ගැන මෙලෙස පවසන්නේය.

﴿رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ [الفتح: 29]

(මුහම්මදු (සල්) තුමා සමග සිටින්නන්) මවුන් අතරෙහි කරුණාවන්තයන් ලෙස සිටිති. (අල් කුර්ආන් 48:29)

නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජරීර් බිත් අබ්දුල්ලාහ් මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ] (متفق عليه)

මිනිසුන් කෙරෙහි කාරුණික නොවන්නාට අල්ලාහ් කාරුණික නොවන්නේය. (ග්‍රන්ථ : චූහාරි හා මුස්ලිම්)

නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لَا تُنَزَعُ الرَّحْمَةُ إِلَّا مِنْ شَقِيٍّ] (رواه أحمد والترمذي)

දුර්භාග්‍ය වත්තයාගෙන් කරුණාව ඉවත් කෙරේ.
(ග්‍රන්ථය : අහ්මද් හා නිර්මිද්)

ප්‍රයෝජන

- 1-නිශ්චයෙන්ම, කරුණිකවීම විශ්වාසීන්ගේ ගුණාගයෙකි.
- 2-නිශ්චයෙන්ම, මිනිසුන්ට කරුණිකවීම අල්ලාහ්ගේ කරුණාවෙහි පිවිසීමට හේතුවෙකි.
- 3-නිශ්චයෙන්ම, හෘදයෙන් කරුණාව ඉවත්වීම දුර්භාග්‍ය මිනිසාගේ සලකුණකි.

12-අපරාධ නොකිරීම

අපරාධය පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾ [غافر: ١٨]

අපරාධ කරුවන්ට, කරුණිකවන මිත්‍රයාද, පිළිගනු ලබන නිර්දේශ කරන්නාද නොසිටී. (අල්කූර්ආන්-40:18)

අල්ලාහ් පැවැසූ බව නබිතුමා ප්‍රකාශ කළ වදනක් අබුදර් (රලි) තුමා මෙසේ පවත්තේය.

[يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَىٰ نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا ، فَلَا تَظَالَمُوا...] (رواه مسلم)

මාගේ දාසයාණෙනි, නියත වශයෙන්ම මා, අපරාධ කිරීම මාහට තහනම් කළේමි. මබලා අතරද එය මා තහනම් කළේමි. එබැවින් මබලා(ගෙන් කෙනෙකු අත් කෙනෙකුට) අපරාධ නොකරන්න. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إِتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلَمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ...] (رواه مسلم)

අපරාධ කිරීම කෙරෙහි බියවන්න. නියත වශයෙන්ම අපරාධය පරලොව දිනයෙහි අත්ධ කාරයකි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තමාව යෙමන් දේශය කරා පිටත්කළ අවස්ථාවේ මුහම්මදු (සල්) තුමා (තමාට) මෙසේ පැවැසූ බව මුආද් බින් ජබල් (රලි) තුමා වාර්තා කරන්නේය.

[وَأَتَى دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ] (متفق عليه)

අපරාධයට ලක් තැනැත්තාගේ පාර්ථතාව (ශාපය)ට බියවන්න. නිශ්චයෙන්ම එම ශාපය හා අල්ලාස් අතර කිසිදු ආවරණයක් නොමැත. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عَرَضِهِ أَوْ مِنْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرٍ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ] (رواه البخاري)

කවරෙකු හෝ තම සහෝදරයාට තිත්දා කළේද ? හෝ මහුට අයත් කිසියම් සම්පතක් අපරාධයෙන් තම සතු කළේද ? දිනාර් හා දිර්හම් නොමැතිව යාමට (පරලොව පැමිණීමට) පෙර එය (නැවත) මහුට ලබා දිය යුතුයි. මහු වෙත කුසල් ක්‍රියා තිබීම මහු කළ අපරාධ යෙහි ප්‍රමාණයක් එයින් ගැනු ලැබේ. මහු වෙත කුසල් ක්‍රියා නොවන්නේනම්, අපරාධයට ලක්වුවන්ගේ අකුසල් ක්‍රියාවන් මහු මත පටවනු ලැබේ. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

ප්‍රයෝජන

- 1-අපරාධ නොකිරීම හා එයින් වැළකී සිටීම.
- 2-අපරාධ කරන්නාට අයත් දඩුවම මෙලොවෙහිද පරලොවෙහිද උග්‍රයෙන් පවතී.
- 3-අපරාධය කළ අයට එරෙහිව අපරාධයට ලක්වූ අය කරන ප්‍රාර්ථනා පිළිගනු ලැබේ.

13-මුස්ලිම්වරුන්ගේ ජීවිතයේ ගරුත්වය

මුස්ලිමෙකුගේ ජීවිතයට හානි නොකර එය වගකීමෙන් රැකගැනීමේ අවශ්‍යතාවය ගැන අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءُ ۖ هُوَ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا ۖ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ ۗ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 93]

යමෙකු ඕනෑකමින් විශ්වාසවන්තයෙකු සාතනය කළේනම්, මහුට අයත් කුලිය අපායකි. මහු එහි සදාකාලිකව සිටී. තවද, මහු ගැන අල්ලාහ් කෝපවී මහුට ශාප කරයි. තවද,

මහු වෙනුවෙන් ඉමහත් වෙදනා පිළියෙල කර තිබේ.
(අල්කුර්ආන්-4:93)

තඹ (සල්) තුමා පැවැසූ බව අඛදුල්ලාන් බිත් මස්ආද් (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[أَوَّلُ مَا يُقْضَىٰ بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدَّمَاءِ] (متفق عليه)

පරලොව දිනයෙහි මිනිසුන් අතර කෙරෙන ප්‍රථම තීන්දුව
ලේ (සානන හා තුවාල කිරීම) පිළිබඳවය.
(ග්‍රන්ථ : ඉහාරි හා මුස්ලිම්)

තඹ (සල්) තුමා පැවැසූ බව අඛදුල්ලාන් බිත් අමර් (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[لِرِوَالِ الدُّيَا أَهْوَنُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ قَتْلِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ] (رواه النسائي والترمذي)

මුස්ලිම් වරයෙකු සානනය කිරීමට වඩා මෙලොව විනාශවීම
අල්ලාන්ට ස්වල්පයෙකි. (ග්‍රන්ථ : නසාඉ හා නිර්වේදි)

ප්‍රයෝජන

- 1-මුස්ලිම්වරයෙකු සානනය කිරීම පිළිබඳ අවවාදය හා අල්ලාන් වෙත මුස්ලිම්වරයෙකුට ඇති ගෞරවය පැහැදිලිවීම.
- 2-පරලොව දිනයෙහි මිනිසුන් අතර ප්‍රථමයෙන් තීන්දු කරනු ලබන්නේ ලේ පිළිබඳවය. මක් නිසාදයත්, එය මහා පාප ක්‍රියාවකි.
- 3-සානනයට දඬුවම මෙලොවෙහි සානනයෙකි. පරලොවෙහි සදාකාලිකව අපායේ සිටීමකි.

14-මුස්ලිම්වරුන්ගේ වගකීම

අල්ලාහ් මුස්ලිම්වරුන් පිළිබඳව මෙසේ පවසන්නේය.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ [الحجرات: 10]

නිශ්චයෙන්ම, සෑම මුස්ලිම්වරුන්ම සහෝදරයන්ය.
(අල්කුර්ආන්-49:10)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු මුසා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَيْتَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا] (رواه البخاري)

විශ්වාස වන්නයෙකු තව විශ්වාස වන්නයෙකුට උදාහරණයනම්, ගොඩනැගිල්ලක් සේය. එහි කොටසක් තව කොටසක් උසුලාගෙන (මුක්කුදි) සිටින්නේය.
(ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَخُونُهُ وَلَا يَكْذِبُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ عَرَضُهُ وَمَالُهُ وَدَمُهُ ، التَّقْوَى هَهُنَا ، بِحَسْبِ أَمْرٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَخْفِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ] (رواه الترمذي)

මුස්ලිම්වරයෙකු අන් මුස්ලිම්වරයෙකුට සහෝදරයාය. මහු මහුට වංචා, බොරු හා තිත්ඳා නොකරයි. සෑම මුස්ලිම්වරයාටම අන් මුස්ලිම්වරයාගේ ගෞරවය, සම්පත හා ලේ හරාමය. (තනිතුමා තම පපුව සංඥා කරමින් අල්ලාහ් කෙරෙහි) හිසහක්තිය මෙහි තිබේ. තම මුස් ලිම්

සහෝදරයාට නින්දා කිරීම මහු අකුසල් කළ බවට ප්‍ර(ස)මාණවේ. (ග්‍රන්ථය : නිර්වේදී)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ] (رواه البخاري)

තමා කැමැතිවන දෙයක් තම සහෝදරයාටද කැමැති වන තෙක් මඟෙත් කවරෙකු හෝ (සම්පූර්ණ) විශ්වාස වන්නයෙකු විය නොහැක. (ග්‍රන්ථය : චූඛාරි)

තනි (සල්) තුමා පැවසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ نَفَسَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ يَسَّرَ عَنْ مُعْسِرٍ فِي الدُّنْيَا يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا فِي الدُّنْيَا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ] (رواه الترمذي)

කවරෙකු මෙලොවෙහි මුස්ලිම්වරයෙකුගේ දුෂ්කරතාවයක් ඉවත් කළේද? පරලොවෙහි මහුගේ දුෂ්කරතාවයක් අල්ලාහ් ඉවත් කරයි. කවරෙකු මෙලොවෙහි පීඩාවක් සරල කළේද? අල්ලාහ් මෙලොවෙහි හා පරලොවෙහි මහුගේ පීඩාවත් සරල කරයි. කවරෙකු මෙලොවෙහි මුස්ලිම්වරයෙකුගේ උනතාවයක් (ප්‍රසිද්ධ නොකර) සැඟවුවේද? මෙලොවෙහි හා පරලොවෙහි අල්ලාහ් මහුගේ උණතාවයත් සඟවයි. දාසයෙකු තම සහෝදරයෙකුට උපකාර කරන කලක අල්ලාහ් මහුට උපකාර කරමින් සිටී. (ග්‍රන්ථය : නිර්වේදී)

ප්‍රයෝජන

- 1-විශ්වාස වත්තයා අනෙක් විශ්වාස වත්තයාට සහෝදරයා වේ. මහු කුඩා හෝ ලොකු හෝ නොඑසේනම්, පාලකයා හෝ මහජනයා හෝ විය හැක.
- 2-මුස්ලිම්වරුන් අතර උපකාර කිරීම කෙරෙහි උනන්දු කිරීම. උපකාර අවශ්‍යවුවත් සැමට පාප ක්‍රියාවන් නොවන පරිදි උපකාර කිරීම.
- 3-අවශ්‍යවුවන්ට උපකාර කිරීමෙහි ශ්‍රේෂ්ඨය හා එයට අයත් උතුම් කුලිය.

15-අසල් වාසීන් ජලිලද වහසීම

මෙම කරුණ පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
 وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ
 [النساء: ٣٦]﴾...

තවද, මන සැමදෙනා අල්ලාහ්ටම අවතනවී වැළුම් පිදුම් කර(පීවත්ව)න්න. මහුට කිසියම් දෙයක් ආදේශ නොකරන්න. තවද, දෙමාපියන්හට උපකාර කර(යහපතින් හැසිරෙ)න්න. තවද, ඥාතීන්, අනාථයන් හා දිලීන්දත් සමග කීකරුවෙන් හැසිරෙන්න. තවද, ඥාති අසල් වැසියන්, ඥාතීන් නොවන අසල් වැසියන්, කිට්ටුම මිත්‍රයන් හා මගීන්..... සමගද යහපත් ශීලයෙන් හැසිරෙන්න. (අල්කුර්ආන්-4:36)

තනි මුහම්මද (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

«وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ» قِيلَ: وَمَنْ يَأْسُوْلَ اللَّهَ؟ قَالَ
[الَّذِي لَا يَأْمُنُ جَارُهُ بِوَأَيْفِهِ] (البخاري)

අල්ලාහ් මන දිවුරා කියමි, මහු විශ්වාසවත්තයා නොවන්නේය. අල්ලාහ් මන දිවුරා කියමි, මහු විශ්වාසවත්තයා නොවන්නේය. අල්ලාහ් මන දිවුරා කියමි, මහු විශ්වාස වත්තයා නො වන්නේය යනුවෙන් (තුන් වරක්) තනිතුමා පැවැසුවිට, මහු කවරෙකුද? යනුවෙන් ජතුමාගෙන් විමසූහ. (එයට ජතුමා) තම අසල් වැසියා කවරෙකුගේ අතීතිය කෙරෙහි බියෙන් සිටින්නේද මහුය. (යනුවෙන් පැවැසිය) (ග්‍රන්ථය : චුහාරි)

තනි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا
أَوْ لِيَصْمُتْ» [رواه البخاري]

කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද, මහු තම අසල්වැසිත්ට අවහිර නොකරමින් සිටින්න. කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින තේද, මහු තම අමුත්තන්ට ආගන්තුක සංග්‍රහය කරන්න. කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය

විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද, මහු හොඳ දේ පවසන්න හෝ නිශ්ශබ්දව සිටින්න. (ගුත්ථය : ඉහාරි)

ප්‍රශ්න

- 1-අසල්වාසීන්ට උපකාර කිරීමටත් මවුන්ට අවහිර නොකිරීමටත් උනන්දුව හා නිශ්චය කිරීම.
- 2-අසල් වැසියා මුස්ලිම් නොවන අය හෝ වෙවා මවුන්ට උපකාර කිරීම හා මවුන්ට නින්දා නොකිරීම මිනිසාගේ විශ්වාසයේ පරිපූරණත්වයකි.

16-දිවෙහි අන්තර්ගතය

මිනිසාගේ දිවෙත් සිදුවන අන්තර්ගතයන් පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴾ [18 : 3]

අවධානය යොමුකර ලියන්නා (මෙක) මහු (මිනිසා) සමග නොමැතුව කිසියම් වචනයක් හෝ මහු නොපවසන්නේය. (අල්කුර්ආන්-50:18)

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ، إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عِنْدَهُ مُسْتَوْلاً ﴾ [بني اسرائيل : 36]

කුමක් පිළිබඳව මතට ඥානයක් (දැනුමක්) නොවන්නේද ? එය (ක්‍රියාවෙහි යෙදීමෙන්) නොපිළිපදින්න. නිසැකයෙන්ම, බැල්ම, සවන්දීම හා හෘදයන් මේ සියල්ල පිළිබඳව (පරලොවෙහිදී) ප්‍රශ්න කරනු ලැබේ. (අල්කුර්ආන්-17:36)

අඛු මුසා අල් අෂ්අරි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّ الْمُسْلِمِينَ أَفْضَلُ؟ قَالَ : [مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ] (رواه الترمذي)

මුස්ලිම්වරුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨයා කවරෙකුද ? යනුවෙන් තබී තුමාගෙන් විමසුම් කරන ලදී. එවිට එතුමා ‘කවරෙකුගේ දිවෙත් හා අතෙන් අත් මුස්ලිම්වරුන් (කිසිදු පීඩාවට නොලක් වී) නිදහසේ සිටින්නේද, ශ්‍රේෂ්ඨයා මහුමයවේ’ යනුවෙන් කිය. (ග්‍රන්ථය : නිර්මිද්)

තබී (සල්) තුමා පැවසූ බව සහල් බිත් ෂ:ද් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ يَضْمَنُ لِيْ مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رَجْلَيْهِ أَضْمَنُ لَهُ الْجَنَّةَ] (رواه البخاري)

කවරෙකු තම හක්ක දෙක හා කලව දෙක අතරෙහි ඇති දේ පිළිබඳ වගකීම මාහට භාරගන්නේද? මහුට ස්වර්ගය පිළිබඳ වගකීම භාර ගනිමි. (ග්‍රන්ථය : ඉහාරි)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවසූ බව අඛුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَّبِعُنُ فِيهَا يَزِلُّ بِهَا فِي النَّارِ أَبْعَدُ مِمَّا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ] (رواه البخاري)

දාසයෙකු හොඳ හෝ නරක හෝ ගැන නොසිතා වචනයක් පිටත් කරයි. මෙමගින් මහු බටහිර හා නැගෙනහිර අතරට වඩා තුදුරින් අපායට වැටේ. (ග්‍රන්ථය : ඉහාරි)

ප්‍රයෝජන

1- දිවෙහි අතර්ථය හා එයින් වැළකී සිටීමේ අවශ්‍යතාවය. අල්ලාහ්ට එරෙහි මාර්ගයෙහි කෙනෙකු තම දිව භාවිතා කිරීම අපායයෙහි පිවිසීමට අයත් කාරණාවලින් එකක් වනු සේම, නිශ්චයෙන්ම මහු බරපතලකම නොසළකා පවසන වචනයකින් අපායයෙහි ලිස්සී වැටේ. එයින් රුක බලාගැනීම ස්වර්ගයට පිවිසීමෙහි කාරණාවලින් එකකි. මිනිසුන්හට අධික වරද්ද හා අමතකවීම සිදුවීමට හේතූන් ලෙස පවතින්නේ, තම දිව අතවශ්‍ය කතා බහක යෙදවීමකි.

2- නිශ්චයෙන්ම, මිනිසා තම ප්‍රකාශ හා ක්‍රියාවන් පිළිබඳව ප්‍රශ්න කිරීමට ලක්වේ. නිශ්ච යෙන්ම, මිනිස් අවයවන් අතර දිව හා යෝනිය ඉමහත් අතර්ථයෙකි.

17-කේළාම් කීමෙන් වැළකීම

කේළාම් කීමෙහි අතර්ථය පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَلَا يَغْتَبُّ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ، أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا﴾
[الحجرات: 12]

මබලාගෙන් සමහරුන් සමහරයන් ගැන කේළාම් නොකියන්න. මබලාගෙන් කවරෙකු හෝ නැසීගිය තම සහෝදරයාගේ මාංශය අනුභව කිරීමට කැමැති වන්නේද ? (අකැමැතිවි) එයට මබලා අප්‍රියවන්නෝය. (අල්කූර්ආන්-49:12)

නඛිතායක මුහුමලදු (සල්) තුමා ප්‍රකාශ කළ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

﴿أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْبَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ﴾
، قِيلَ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهْتَهُ﴾ [رواه مسلم]

කේළාම් කීම යනු කුමක්ද බව මබලා දැන සිටින්නේද ? යනුවෙන් (නඛි තුමා) විමසීය. එයට මවුන් (සහාබාවරුන්) ‘අල්ලාහ් හා මහුගේ දුතයා නමා මෙය දැන සිටින්නාය’. යනු වෙන් පැවසූහ. නඛිතුමා ‘එය මබ සහෝදරයා ගැන මහු අප්‍රියවන දේ කීමකි.’ බව පැවැසීය. මා පවසන කරුණු මගේ සහෝදරයා වෙත තිඛේනම් ඒ ගැන කුමක් සිතන්නේද යනුවෙන් ඇසීය. (එයට නඛිතුමා) මබ පවසන දේ මහු මත තිඛේනම්, මබ තියතවශයෙන්ම කේළාම් කිවවෙය. මබ පැවැසූ දේ මහු මත නොවන්නේනම් මබ මහුට දොස් පද කිවෙය. යනුවෙන් පැවැසීය. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

﴿قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ حَسْبُكَ مِنْ صَفِيَّةَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ: [لَقَدْ قُلْتَ كَلِمَةً لَوْ مَزَجَتْ بِمَاءِ الْبَحْرِ لَمَزَجَتْهُ]﴾ (أبو داود)

මා නඛි මුහුමලදු (සල්) තුමාගෙන් සඟියයා (රලි) තුමිය(ගේ මිටි තත්ත්වය ගැන අතින් සංඥා කරමින් ඇය) මෙසේ මෙසේ සිටීම, මබතුමාට (ඇය ගැන ප්‍රශංසා කිරීම) ඇති බව පැවැසීම්. එයට එතුමා ‘තිසැකයෙන්ම මබ පැවැසූ

වචනය මුහුදෙහි මිශ්‍රණය කළානම් එම මුහුදම එයින් කැළඹේ' යනුවෙන් පැවසීය. (ග්‍රන්ථය : අබුදාවුද්)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دُمُهُ وَعَرَضُهُ وَمَالُهُ] (رواه البخاري ومسلم)

සෑම මුස්ලිම්වරුන්ටම මුස්ලිම්වරයෙකුගේ ලේ, තම්බුව (ගොරවය) හා ධනය තහනමය. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُتَّقِ اللَّهَ تَقَاتًا أَوْ يُصِمَّتْ] (سنن الترمذي)

කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද? මහු හොද දේ ප්‍රකාශ කරනු, තොළසේතම, තිශ්ශඛිදව සිටිනු. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු දර්දා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ رَدَّ عَنْ عَرَضِ أَخِيهِ رَدًّا لِلَّهِ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ]

කවරෙකු තම සහෝදරයා අවනම්බුවීම වළක්වන්නේද, පරලොව දිනයෙහි අල්ලාහ් මහු ගේ මුහුණ අපායයෙන් වළක්වයි.

ප්‍රයෝජන

- 1- කේළාම් කීම තහනම්වූ මහා පාප ක්‍රියාවකි. කේළාම් කියන්නාට දුෂ්කර දඩුවම තිබේ.
- 2- යමෙකු සතුටු නොවන කරුණක් ගැන (එය මහු මත තිබේ හෝ නොතිබේ හෝ වෙවා) මහු නොමැති අවස්ථාවක කේළාම් කීම තහනමය.
- 3- කේළාම් කියන්නා අප්‍රිය කිරීම හා එයින් මහු වළක්වාලීම. කේළාම් කීමට සවන්දීම තහනමය. මුස්ලිමෙකු අවනම්බුවට පත්වීම වළක්වීම ශ්‍රේෂ්ඨයෙකි. පරලොවෙහි එසේ වළක්වන්නාගේ මුහුණ අපායයෙන් වැළකේ.
- 4- කේළාම් කීම මිනිසුන් අප්‍රිය කරන දේ කීමෙන් හා සංඝදා කිරීමෙන් සිදුවේ.

18-කතෘය හා අකතෘය

සත්‍යයේ ශ්‍රේෂ්ඨඵලය හා අසත්‍යයේ නින්දාව ගැන අල්ලාහ් මෙලෙස පවසන්නේය.

﴿إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ، وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾

[النحل: 105]

නිසැකයෙන්ම, ව්‍යාජ (අසත්‍ය තොරතුරු) පතුරුවන්නන් අල්ලාහ්ගේ වැකියන් විශ්වාස නොකරන්නන්ය. තවද, අසත්‍යකරුද මවුත්මය. (අල්කුර්ආන්-16:105)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ [التوبة: 119]

විශ්වාස වත්තයිනි, අල්ලාහ්ට බියව (සිටි)න්න. තවද, සත්‍ය කරුවන් සමග සිටින්න. (අල්කුර්ආන්-9:119)

﴿ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴾ [محمد : 21]

මවුන් අල්ලාහ්ව සත්‍ය කළේනම්. එය මවුන්ට(ම) යහපත්ය. (අල්කුර්ආන්-47:21)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව හසත් බිත් අලි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[دَعَا مَا يُرِيكُ إِلَى مَا لَا يُرِيكُ ، فَإِنَّ الصَّدَقَ طُمَأْنِينَةً ، وَالْكَذِبَ رِيئَةً]

(رواه الترمذى والنسائى)

මබව සැක පවතින දේ සැක නොපවතින දේ කරා අත් හරින්න. මන්දයත්, සත්‍යතාවය සැනසීමෙන්ද අසත්‍යතාවය නොසැනසීමෙන්ද පවතී. (ග්‍රන්ථ : නිර්මිද්දි, නසාඉ)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බිත් මස්ආද් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[إِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْحَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصَّدَقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا ، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُحُورِ وَإِنَّ الْفُحُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا] (متفق عليه)

නිශ්චයෙන්ම, සත්‍යතාවය යහපත කරා මග පෙන්වයි. නිශ්චයෙන්ම යහපත ස්වර්ගය කරා මග පෙන්වයි. නිශ්චයෙන්ම, මිනිසෙකු සත්‍යය පවසයි. සත්‍යයම පැවැසීමට වෙහෙස දරයි. අවසානයේ මහු අල්ලාහ් වෙත ඉතා

සත්‍යවත්තයා ලෙස සටහන්වේ. නියතවශයෙන්ම, අසත්‍යතාවය පාප ක්‍රියාවන් කරා මග පෙන්වයි. නිශ්චයෙන්ම, පාප ක්‍රියාවන් අපාය කරා මග පෙන්වයි. නිසැකයෙන්ම, මිනිසෙකු අසත්‍යය පවසයි. අසත්‍යයම පැවැසීමට වෙහෙස දරයි. අවසානයේ මහු අල්ලාහ් වෙත මහා අසත්‍යවත්තයා ලෙස සටහන්වේ.

(ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බිත් උමර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا ، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِنَ التَّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا : إِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذِبًا وَإِذَا غَاہَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ] (متفق عليه)

කවරෙකු මත ලක්ෂණ හතරක් තිබේද, මහු පැහැදිලි කුහකයාය. තවද, කවරෙකු මත මෙයින් ලක්ෂණයක් හෝ තිබී එය මහු අත් හරින තෙක් කුහකමේ එම ලක්ෂණය මහු මත පවතී. ඒවා, මහු විශ්වාස කළානම් දෝහිකම් කරයි. මහු යමක් ප්‍රකාශ කළානම් අසත්‍ය පවසයි. මහු ගිවිසුමක් කළානම්, එය බිඳ දමයි. මහු තර්ක කළානම්, පාපයෙහි යෙදෙයි. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

ප්‍රශ්න

1-අසත්‍යය පැවැසීම පිලිබඳ අවවාදය. නිශ්චයවශයෙන්ම එය කුහකයන්ගේ ලක්ෂණයෙකි. මිනිසුන් අතර අසත්‍යය පතුරුවන්නා දුෂ්කර දඩුවමට ලක්වේ.

2-අසත්‍යය ප්‍රකාශ කිරීම අපායයෙහි පිවිසීමට හේතුවන සේම, පාප කාර්යයන් කරා මහුව ඇදගෙන එවි.

3-සත්‍යතාවයේ විශේෂය පැහැදිලිකර ඇත. සෑම කාර්යයන් කෙරෙහිම එය උනන්දු කරයි.

4-නිශ්චයෙන්ම අසත්‍ය පැවැසීම කුහකමෙහි සම්බන්ධවලින් එකකි.

19-ආපොව්වාරණය

තව්බා හෙවත් ආපොව්වාරණය කිරීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ حَمِيمًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [النور: 31]

විශ්වාසවන්තයින්, මබ සෑම දෙනා (එක් රැස්ව) අල්ලාහ් කරා ආපොව්වාරණය (තව්බා) අයදින්න. මබලා ජයගැනීමට හැක. (අල්කුර්ආන්-24:31)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾ [التحریم: 8]

විශ්වාසවන්තයින්, අල්ලාහ් වෙත නිශ්කලංකයෙන් ආපොව්වාරණය (තව්බා) අයදින්න. (අල්කුර්ආන්-66:8) තබ් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අල්අහර් බිත් යසාර් (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَنُوبُ فِي الْيَوْمِ مِائَةً مَرَّةً﴾ (رواه مسلم)

මිනිසුන්, අල්ලාහ්ගෙන් ආපොව්වාරණය අයදින්න. නිශ්චයෙන්ම, මා දිනපතා_වතාවත් සියයක් (බැගින්) ආපොව්වාරණය අයදින්නෙමි. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

اللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سَقَطَ عَلَيَّ بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ فِي أَرْضٍ
فَلَاقَةٌ [متفق عليه]

මහා වනාන්තරයේ තම මටුවාව නැතිකළ (පසු මහු එය සොයා ලබාගත් විගස පත්වන) මබලාගෙන් කෙතෙකු(ගේ සතුට)ට වඩා අල්ලාහ් තම දාසයා කරන පාපොච්චාරණය ගැන සතුටු වන්නේය. (ග්‍රන්ථ : ඉබාර් හා මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ] (رواه الترمذي)

ආදම්ගේ පුත්‍රයන් (මිනිසුන්) සැම දෙනා වැරදි කරන්නන්ය. වැරදි කරන්නන් අතරහි ශ්‍රේෂ්ඨයන් පාපොච්චාරණය කරන්නන්ය. (ග්‍රන්ථය : නිර්මද්)

තනි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් උමර් බින් කත්තාබ් (රලි) මෙසේ පවසයි.

[إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُعْرِغْ] (رواه الترمذي وابن الماجة)

දාසයා ‘ගිර් ගිර්’ (පණ උගුරු දණ්ඩට සමීපවන) අවස්ථාවට ලක්වන තෙක් අල්ලාහ් මහු ගේ පාපොච්චාරණය පිළිගනී. (ග්‍රන්ථ : නිර්මද් හා ඉබ්නු මාජා)

තනි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු මුසා අල් අෂ්අරී (රලි) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَسْطُرُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيُتُوبَ مُسِيءَ النَّهَارِ ، وَيَسْطُرُ يَدَهُ فِي النَّهَارِ
لِيُتُوبَ مُسِيءَ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا [(رواه مسلم)

නිසැකයෙන්ම, දහවල් (කාලය)හි පාපයෙහි යෙදූ අය පාපොච්චාරණය අයැදීම සඳහා අල්ලාහ් රාත්‍රියෙහි තම අත විවෘත කරයි. තවද, රාත්‍රී (කාල)යෙහි පාපයෙහි යෙදූ අය පාපොච්චාරණය අයැදීම සඳහා අල්ලාහ් දහවල්හි තම අත විවෘත කරයි. මෙය ඉර බස්නාහිරෙන් උදා වන තෙක්ය. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

- 1-සෑම අවස්ථාවෙහිම පාපොච්චාරණය කිරීම අනිවාර්යවේ. පාපොච්චාරණය අයැදීම දාසයා ජයග්‍රහණය ලැබීමට හා නිදහස්වීමට හේතුවන සේම, කෙතරම් විශාල පාපයක් වුවද, පාපොච්චාරණය කළ හැක.
- 2-පාපොච්චාරණය කිරීමේ ශ්‍රේෂ්ඨය හා අල්ලාහ්ගේ කරුණාවේ විශාලත්වය සහ විශේෂය. නියත වශයෙන්ම, අල්ලාහ් පාපොච්චාරණය කරන්නා ගැන සතුටු වන්නේය.
- 3-නිශ්චයවශයෙන්ම පාප කිරීම මිනිසුන්ගේ ස්වභාවයෙකි. තමුත්, ඔහුගේ පාපයන් සඳහා පාපොච්චාරණය අයැදීම අනිවාර්යවේ.

තව්බාවෙහි කොන්දේසි හා නිතර්තන්

1-මරණසන්න මොහොතේ පණ උගුර දණ්ඩට පැමිණීමට පෙර පාපොච්චාරණය කිරීම.

2-ඉර බස්නාහිරෙන් පිටවීමට පෙර පාපොච්චාරණය කිරීම. එසේ පිටවීමෙන් පසුව කරන පාපොච්චාරණය එළි නොකරේ.

3-නිශ්චයෙන්ම, යමෙකු යම් පාප ක්‍රියාවක් සඳහා සත්‍යයෙන්ම පාපොච්චාරණය කළ පසු එම පාප ක්‍රියාව නැවත කළේද, නිශ්චයෙන්ම ඔහුගේ පෙර පාපොච්චාරණය පිළිගෙනේ. එනමුත්, පසු කළ පාප ක්‍රියාව සඳහා නැවත පාපොච්චාරණය කළ යුතුයි.

4-පාප ක්‍රියාවක් අතහැරීම, සිදුවූ පාප ක්‍රියාවක් ගැන කණගාටුවීම හා එය නැවත නොකිරීමට අධිට්‍තවීම.

20-සලාමය පැනිරවීම

සලාමයෙහි විශේෂය හා වැදගත්කම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ﴾ [النور: ٢]

විශ්වාසවන්තයනි, ඔබලාගේ නිවැසි භාර අත් නිවැසිවල එහි අයිතිකරුවන්ගේ අනවසර යෙන් හා සලාමය නොපවසමින් නොපිවිසෙන්න. (අල්කුර්ආන්- 24:27)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අලු හුරෙරො (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لَا تَدْخُلُونَ الْحِجَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا ، أَوْ لَا أَدْرِكُكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ ؟ أَفَشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ] (رواه مسلم)

මඛලා විශ්වාස කරන තෙක් ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට නොහැක. මඛලාගෙන් කෙනෙකු අත් කෙනෙකුව ප්‍රිය කරනතුරු විශ්වාස වන්නයෙකු වීමට නොහැක. මා මඛලාට දෙයක් දැනුම් දෙන්නේද? එය මඛලා ක්‍රියා කළේනම්, මඛලාගෙන් කෙනෙකු අත් කෙනෙකුව ප්‍රිය කරයි. (එය) මඛලා අතරෙහි සලාම් කීම පතුරුවීමකි. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තඛ් මුහමමදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අඛ්දුල්ලාහ් ඛිත් සලාම් (රලි) තුමා මෙසේ පවසයි.

[يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَفْسُوا السَّلَامَ ، وَأَطْعَمُوا الطَّعَامَ ، وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ ، وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامًا ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ] (رواه الترمذي وابن ماجه)

මිනිසුනි, සලාමය පතුරුවන්න. ආහාර පානය සපයන්න. ඥාතීන් සමග එක්ව සිටින්න.

රාත්‍රියේ මිනිසුන් (තද) නිත්දෙහි පසුවන සමයේ ඇදහීමෙහි යෙදෙන්න. මඛ නිදහසෙන් ස්වර්ගයෙහි පිවිසේ. (ග්‍රන්ථ : නිර්මද් හා ඉබ්නු මාජා)

මුහමමදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අඛ් හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إِذَا انْتَهَى أَحَدُكُمْ إِلَى مَجْلِسٍ فَلْيُسَلِّمْ ، فَإِنْ بَدَأَ لَهُ أَنْ يَجْلِسَ فَلْيَجْلِسْ ، ثُمَّ إِذَا قَامَ فَلْيُسَلِّمْ فَلْيَسْتِ الْأُولَى بِأَحَقَّ مِنَ الْآخِرَةِ] (رواه أبو داود والترمذي)

මඛලාගෙන් කවරෙකු හෝ යම් සභාවක් කරා පැමිණියේනම්, මහු සලාම් කියනු. එහි අසුන් ගැනීමට මහු අදහස් කරන්නේනම්, එහි අසුන්ගනු. පසුව නැගිට

යන්නේනම්, සලාම් කියනු. අවසානයට වඩා ප්‍රථමය ඉමහත් උතුම්දායක නොවන්නේය. (ග්‍රන්ථ : අබුදාවුද් හා නිර්වේදි)

නිතර්ත

1-සලාම් කීමෙහි විශේෂය, එය ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට හේතුවන ආදරයට හේතුවෙකි.

2-හඳුනන හා නාඳුනන මුස්ලිමවරුන්ට සලාම් කීම සතුටුදායක කරුණකි. සලාම් කීම හඳු නන අයට පමණක් සීමිත කරුණක් නොවන්නේය.

3-සලාමයෙහි සතුටුදායක වැකිය ‘අස්සලාමු අලයිකුම්’ යන්නේය. ‘වරහ්මතුල්ලාහි’ යනුවෙන් වැඩිකර පැවැසීම සතුටුදායකවේ. ‘වරහ්මතුල්ලාහි වරකාතුහු’ යනුවෙන් වැඩිකර පැවැ සීම ඉතාමත් සතුටුදායකවේ. සලාමයට එසේම පිළිතුරු දීම අනිවාර්යවේ. එයට වඩා වැඩි යෙත් පිළිතුරු දීම සතුටුදායකවේ.

4-කාෆිර්වරුන්ට සලාමය (ආරම්භයෙන්) කීම තහනමය. මවුත් සලාමය පැවැසුවෙහි, ‘වඅ ලයිකුම්’ යනුවෙන් කිව යුතුය.

5-එක හමුවක මුස්ලිමවරුන් හා කාෆිර්වරුන් (එකට) සිටියේනම්, මවුන්ට සලාමය (පොදු වෙන්) කිව හැක.

6-මුස්ලිමවරුන් දෙන්නෙකු වෙන්වී සුලු මොහොතකට පසු නැවත හමුවනවිට සලාම් කීම සතුටුදායක ක්‍රියාවකි.

7-නිවැස් හිමියන්ගේ අතවසරයෙන් නිවැස්තුල පිවිසීම තහනමය.

21-ආහාර අනුභව කිරීමේ ජලවෙල්

තනි මුහුම්වලදී (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිමා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ ، فَإِنْ نَسِيَ فِي الْأَوَّلِ فَلْيَقُلْ فِي
الْآخِرِ (حِينَ يَذْكُرُ) بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ] (رواه الترمذي وابن ماجه)

මහලාගෙන් කවරෙකු හෝ ආහාර අනුභව කරන කළ ‘බිස්මිල්ලාහ්’ යනුවෙන් කියනු. එසේ ආරම්භයේ උසුරීමට අමතකවූයේනම්, (මතකවූ විට) ‘බිස්මිල්ලාහි ෆී අවලිහි වචා (ක්)හිරිහි’ යනුවෙන් කියනු. (ග්‍රන්ථය : නිර්වේදි හා ඉබ්නු මාජා)

තනි (සල්) තුමා තමාට පැවැසූ බව උමර් බින් අබුසලමා (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[سَمَّ اللَّهُ وَكُلَّ بِيَمِينِكَ وَكُلَّ مِمَّا يَلِيكَ] (متفق عليه)

අල්ලාහ්ගේ නාමය උසුරන්න. දකුණු අතින් (ආහාර) අනුභව කරන්න. මහ සම්පයේහි අති දේ (පමණක්) අනුභව කරන්න. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

තනි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් උමර් (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[لَا يَأْكُلَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِشِمَالِهِ وَلَا يَشْرَبَنَّ بِهَا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ
بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِهَا] (رواه مسلم)

මඛලාගෙන් කවරෙකු හෝ තම වමනින් ආහාර අනුභව කිරීම හෝ පානය කිරීම හෝ තොකළි යුතුයි. මන්දයත්, තිසැකයෙන්ම ඡාතාත් වමනින් අනුභව හා පානය කරයි.

(ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَا عَابَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ طَعَامًا قَطُّ ، إِنْ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَ]

(متفق عليه)

තඛි මුහම්මදු (සල්) තුමා කිසියම් ආහාරයක් විවේචන තොකරන්නේය. එතුමා කැමැති වුවද අනුභව කරන්නේය. අකැමැති වුවද (අනුභව තොකර) වළක්වා සිටින්නේය.

(ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

1-ආහාර පාන අනුභව කිරීමේදී ‘බිස්මිල්ලාහ්’ උසුරීම සතුටුදායක කරුණකි. කවරෙකුට හෝ බිස්මිල්ලාහ් උසුරීමට අමතකවී අනුභව කරන අතරෙහි එය සිහිවන විට එය උසු රිය යුතුයි. එසේම මුස්ලිම්වරයා ආහාර අනුභව කළායින් පසු ‘අල්හමදුලිල්ලා හිල්ලදී අත්අමති හාදා වරසකනිහි මින් (ග්)හයිරි හවලින් මින්හි වලා කුවවනින්’ යනුවෙන් උසුරීම සතුටුදායක ක්‍රියාවෙකි.

2-වමනින් අනුභව කිරීම තහනමය. තිශ්වයෙන්ම එසේ අනුභව කිරීම ඡෛත්‍යාත්ට සමාන වීමකි. නමුත්, තොවැළක්විය අවස්ථාවක වමනින් අනුභව කළ හැක.

3-ආහාරයත් පිළිබඳව විවේචනය තොකිරීම සුන්නත්ය. එබැවින්, මහු කැමැතිතම අනුභව කළ හැක.

අකාමනිතම වැළකී සිටිය හැක. ඒ ගැන දැනුම්දීම සදහා පමණක් අඩුපාඩු ගැන කීමට හැක.

22-මල මුත්‍රා ජනකිරීම

අතස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ قَالَ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْثِ وَالْجَبَائِثِ] (متفق عليه)

තනි මුහම්මද (සල්) තුමා වැසිකිලියට පිවිසවිට ‘අල්ලාහුමම ඉන්නි අඋදු ඛික මිතල් (ක්)හුඛුදි වල් (ක්)හබාඉදි’ (දෙවියනේ, මබෙත් (පිරිමි හා ස්ත්‍රී) ඡාතාත්වරුන්ගේ උවදුරුව ලිත් ආරක්ෂාව පනමි) යනුවෙන් උසුරන්නේය. (ග්‍රන්ථ : ඛුහාරි හා මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මද (සල්) තුමා පැවසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْعَائِطِ قَالَ : غُفْرَانَكَ] (أخرجه الخمسة)

තනි මුහම්මද (සල්) තුමා (මල මුත්‍රා පහකර) වැසිකිලියෙන් පිටත්වන විට ‘ගූෆ්‍රානක’ (දෙවියනේ මා මබෙත් සමාව අයැදින්නෙමි) යනුවෙන් උසුරන්නේය.

(ග්‍රන්ථ : නිර්මදි, ඉබ්නු මාජා, අබුදාවුද්, නසාඉ හා අහ්මද්) ඡාබිර් බිත් අබුදල්ලාහ් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُبَالَ فِي الْمَاءِ الرَّائِدِ] (رواه مسلم)

නිශ්චයෙන්ම, තබි මුහුම්මදු (සල්) තුමා රැඳී සිටින ජලයෙහි මුත්‍රා පහ කිරීම තහනම් කළාය. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

1-මුස්ලිම්වරයා වැසිකිළියට පිවිසෙන විට ‘අල්ලාහුම්ම ඉන්නි අලාදු බික මතල් (ක්)හුබුදි වල් (ක්)හනාඉදි’ යනුවෙන්ද, එයින් පිටත්වන විට ‘ගූෆරාතක’ යනුවෙන්ද උසුරීම සතුටු දායක කරුණකි.

2-මිනිසුන්ගේ පෙනීමෙන් (වැළකීමට) තම ආවරණ ප්‍රදේශ ආවරණය කිරීම අනිවාර්යවේ. ගොඩනැගිල්ලකින් පිටත මලමුත්‍රා පහ කිරීමේදී කිබ්ලා දිසාවට අභිමුඛව හෝ පසුමුඛව හෝ තොසිටීමට උනන්දු වීම අනිවාර්යවන සේම, මලමුත්‍රා පහ කිරීමේදී මිනිසුන්ගෙන් ඇත්වී සැඟව සිටීම සතුටුදායක කරුණකි.

3-මල මුත්‍රා පහකිරීමේදී අවධානමෙන් සිටීමටද, එයින් පසු පිරිසිදු කිරීමටද උනන්දුවීම අනි වාර්යවේ.

4-ඉස්ලාම් මල මුත්‍රා පහ කිරීමේ පිළිවෙල් අනුලු සියලු කාර්යයන් අන්තර්ගතව පැහැදිලි කිරීමෙන් මෙම ධර්මය පරිපූරණ ධර්මයක් බවට පැහැදිලිවේ.

23-කිඹිසීම හා ඇණුම

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَطْسَ وَيَكْرَهُ التَّشَاؤُبَ ، فَإِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ وَحَمِدَ اللَّهَ كَانَ حَقًّا عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يَقُولَ لَهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، فَأَمَّا التَّشَاؤُبُ فَإِنَّمَا هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ ، فَإِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُرِدِّهِ مَا اسْتَطَاعَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَنَاءَبَ ضَحِكَ مِنْهُ الشَّيْطَانُ [(رواه البخاري)

නිශ්චයෙන්ම, අල්ලාහ් කිඹිසීම ප්‍රිය කරයි. ඇණුම අප්‍රිය කරයි. මබලාගෙන් කවරෙකු හෝ කිඹුහුමක් යවා ‘අල්හම්දු ලිල්ලාහ්’ යනුවෙන් අල්ලාහ්ව ප්‍රශංසා කළේද, එයට සවන් දෙන සෑම මුස්ලිම් වරයාම ‘යර්හමකල්ලාහ්’ යනුවෙන් කීම අනිවාර්යවේ. එනමුත්, ඇණුම අරීම නිශ්චයෙන්ම ඡාතාත්ගේ මාර්ගයෙන් සිදුවන එකකි. එනිසා, මබලාගෙන් කවරෙකුට හෝ ඇණුම පිටවෙන්නේද, එය හැකිතාක් වළකින්න. මබලාගෙන් කෙනෙකු ඇණුම අරින විට මහු බලා ඡාතාත් සිතහවෙමින් සිටින්නේය. (ග්‍රන්ථය : ඛුහාරි)

තනි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ : الْحَمْدُ لِلَّهِ وَلْيَقُلْ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ : يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، فَإِذَا قَالَ : يَرْحَمُكَ اللَّهُ فَلْيَقُلْ : يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحْ بِأَلْسِنِكُمْ [(رواه البخاري)

මබලාගෙන් කෙනෙකු කිඹුහුමක් යැවුවේද, මහු ‘අල්හම්දු ලිල්ලාහ්’ යනුවෙන්ද, (එයට සවන්දෙන) මහුගේ සහෝදරයා

හෝ මිත්‍රයා ‘යර්හමුකල්ලාහ්’ යනුවෙන්ද කිව යුතුයි. එසේ යර්හමුකල්ලාහ් යනුවෙන් පැවැසුවේද, මහු (කිඹුහුම යැවූ තැනැත්තා) ‘යහ්දිකුමුල්ලාහු ව යුස්ලිහ් බාලකුම්’ යනුවෙන් කිව යුතුයි. (ග්‍රන්ථය : ඉහාර්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු මුසා (රලි) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

[إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمَّتُوهُ ، فَإِنْ لَمْ يَحْمِدِ اللَّهَ فَلَا تُشَمَّتُوهُ]

(أخرجه مسلم)

මබලාගෙන් කෙනෙකු කිඹුහුමක් කර, අල්හමිදු ලිල්ලාහ් යනුවෙන් පැවැසුවේනම්, මහුට පිළිතුර කියන්න. මහු අල්හමිදු ලිල්ලාහ් නොපැවැසුවේනම්, මහුට පිළිතුර නොකියන්න. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا عَطَسَ غَطَّى وَجْهَهُ يَدَيْهِ أَوْ بَتْوَبِهِ وَغَضَّ بِهَا صَوْتَهُ]

(رواه أحمد والترمذي وأبو داود)

නිශ්චයෙන්ම, තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා කිඹිසීමක් කළානම්. තම අතින් හෝ රෙද්දකින් හෝ මුහුණ වසා ගනී. එමගින් තම ශබ්දයද පහත්කර ගනී. (ග්‍රන්ථ : අහ්මද්, නිර්මදි හා අබුදාවුද්)

ප්‍රයෝජන

1-කිඹිසීමක් කරන්නා උසුරන අල්හමිදු ලිල්ලාහ් වට සවන්දෙන සෑම දෙනා යර්හමුකල්ලාහ් යනුවෙන් කීම සතුටුදායක කරුණකි.

2-මහු අල්හමදු ලිල්ලාහ් නොකිවෙනම්, යර්හමුකල්ලාහ් යනුවෙන් නොකිව යුතුයි.

3-ඇණුම ඇරීමෙන් වැළකීම හා මුඛය වසාගැනීම සතුටුදායක කරුණකි.

4-ඇණුම ඇරීමේදී අන මුඛය මත තබාගැනීම සතුටුදායක කරුණකි.

5-කිම්සීම කරන අවස්ථාවෙහි රෙද්දකින් හෝ අතින් හෝ අත් පිසුමකින් හෝ මුහුණ වසා ගැනීම සතුටුදායක කරුණකි.

6-කිම්සීම හෝ ඇණුම අරින අවස්ථාවේ එහි ශබ්දය වැඩි කිරීම අසතුටුදායක කරුණකි.

24-බල්ලන් ඇතිකිරීම

තඹ මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ أَخَذَ كَلْبًا إِلَّا كَلَبَ مَا شِيئَهُ أَوْ صَيْدٍ أَوْ زَرْعٍ انْتَقَصَ مِنْ أَجْرِهِ كُلِّ يَوْمٍ
فِي رَأْيِ] (متفق عليه)

කවරෙකු සිවපාවත් (මෙව්වල් කිරීම) හෝ දඩයම් (කිරීම) හෝ කෘෂිකර්මය (ආරක්ෂා කිරීම) යනාදී කාරණාවෙන් තොරව බල්ලෙකු ඇති කරන්නේනම්, (ඒ සඳහා) සෑම දිනක්ම මහුගේ කුලියෙන් කීරානයක් අඩු කෙරේ. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

[إِذَا وَلَّغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ فَاعْسَلُوهُ سَبْعًا وَعَفِّرُوهُ الثَّامِنَةَ بِالتَّرَابِ] [رواه مسلم]
මබලාගෙන් කෙනෙකුගේ භාජනයෙහි බල්ලෙකු තම දිව දිගු කරමින් ජලය පානය කළේ නම්, එය හත් වරක් සෝදා පිරිසිදු කරන්න. අටවෙනි වර පස් සමග (සෝදා පිරිසිදු කර) සම්පූර්ණ කරන්න. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

- 1-දඩයම් කිරීම හෝ සිව්පාවත් රූක බලා ගැනීම හෝ කෘෂිකර්මාන්ත ආරක්ෂාකර ගැනීම යනාදී හේතුවෙන් තොරව බල්ලන් ඇති කිරීම තහනමය.
- 2-බල්ලන්ගෙන් ඇත්වී සිටීමට හා බල්ලන්ගෙන් වැළකී සිටීමට අණ කිරීම.
- 3-බල්ලා භාජනයතුළ තම දිව දිගු කරමින් ජලය පානය කළේද, එය හත්වරක් සෝදාගත යුතු අතර, එයින් එක් වරක් (හෝ මිලිග වතාව) පස් යොදා සෝදා පිරිසිදු කිරීම.

25-අල්ලාහ් හිහ් (දික්ර) කිරීම

අල්ලාහ්ව සිහිකිරීම (දික්රල්ලාහ් - භාවනා කිරීම) පිලිබඳව මහු මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [الجمعة : 10]

මබලා ජය ලබාගැනීම සඳහා අල්ලාහ්ව අධිකව භාවනා කරන්න. (අල්කුර්ආන්-62:10)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ، وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾

(الأحزاب : 41, 42)

විශ්වාස වත්තයිනි, අධික භාවතා (දික්වූ) කිරීම මගින් අල්ලාහ්ව සිහි කරන්න. තවද, උදේ හා සවස මනුව ප්‍රශංසා කරන්න. (අල්කුර්ආන්-33:41,42)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු මුසා අල්අෂ්අරී (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَثَلُ اللَّيْلِ يَذُكُرُ رَبَّهُ وَاللَّيْلِ لَا يَذُكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ] (متفق عليه)

තම දෙවියා සිහිකර සිටින්නා හා තම දෙවියා සිහි නොකර සිටින්නා, පණ ඇති හා පණ තැනි අයට උදාහරණයකි. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ، ثَقِيلَتَانِ بِالْمِيزَانِ ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ : سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ] (متفق عليه)

දිවට (පැවැසීමට) පහසුවන, තරාදියට (කුසලින්) බරවන හා රහ්මානට (අල්ලාහ්ට) ප්‍රිය වන වචන දෙකක්නම්, ‘සුඛිහානල්ලාහි වචිහම්දිහි, සුඛිහානල්ලාහිල් අලිම්’ වෙ.

(ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[لأن أقول سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدَ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ] (رواه مسلم)

සුඛිහානල්ලාහි වල්හමිදු ලිල්ලාහි වලාඉලාහ ඉල්ලේලාහු වල්ලාහු අක්බර් යනුවෙන් මා උසුරීම, ඉර කුමණ දේ මත උදාවෙන්නේද, ඒ සියල්ලන්ටම වඩා මාහට ඉමහත් ප්‍රිය ලො දෙන්නෙකි. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

තනි මුහමමදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබිර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ] (رواه الترمذي)

ලාඉලාහ ඉල්ලේලාහ් භාවනාවලින් උතුම් භාවනාවකි. (ග්‍රන්ථය : නිර්මේදි)

තෝරාගන්නාලද (දික්ර) උසුරීම

1-නිත්දව සැරසෙන කල :

بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا

බිස්මිකල්ලාහුමිම අමුතු වඅහ්යා

2-නිත්දෙන අවදිවූ කල :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

අල්හමිදු ලිල්ලාහිල්ලේදී අහ්යානා බැද මා අමානනා වඉලයිහින් නුජුර්

3-ගමනෙහි යෙදෙන කල :

بِسْمِ اللَّهِ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

බිස්මිල්ලාහි, අල්හමිදු ලිල්ලාහි, සුඛිහානල්ලේදී සක්හරලනා හාදා වමා කුන්නා ලෙහු මුකර්නින්. වඉන්නා ඉලා රබ්බිනා ලෙන්නකලිබුන්.

4-ස්ථානයක බැස්ස කල :

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

අඳුණු බිකලිමානිල්ලාහි නාමමාන මින් ෂර් මා (ක)හලක.

5-දොවනය කිරීමට පෙර :

بِسْمِ اللَّهِ

බිස්මිල්ලාහි.

6-දොවනය කළ පසු :

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

අෂ්හදු අල්ලාඉලාහ ඉල්ලේලාහු වන්දනු ලා ෂරීක ලහු වඅෂ්හදු අන්ත මුහම්මදන් අබ්දුහු වරසුලහු.

7-නිවසින පිටත්වන කල :

بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

බිස්මිල්ලාහි නවකකල්තු අලලේලාහි වලා හවල වලා කුවවන ඉල්ලා බිල්ලාහි.

8-නිවැස් තුල පිවිසන කල :

بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا ، وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا ، وَعَلَى رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا

බිස්මිල්ලාහි වලජ්නා, ව බිස්මිල්ලාහි ක්හරජ්නා, වඅලා රබ්බිනා නවකකල්නා.

9-නබිතුමාට උසුරන සලවාතය :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ
إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ .

අල්ලාහුමම සල්ලි අලා මුහමමදින් වඅලා ආලි මුහමමදින් කමා සල්ලසින අලා ඉබ්රාහිම වඅලා ආලි ඉබ්රාහිම ඉන්නක හමීදම් මජීද්. අල්ලාහුමම බාරික් අලා මුහමමදින් වඅලා ආලි මුහමමදින් කමා බාරක්න අලා ඉබ්රාහිම වඅලා ආලි ඉබ්රාහිම ඉන්නක හමීදම් මජීද්.

10-උදෑසන සමයේ :

اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أُمْسَيْنَا ، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ
අල්ලාහුමම ඛික අසිඛන්තා වඛික අමසයිනා, වඛික නන්යා
වඛික නමුතු, වඉලයිකන්නුජුර්.

11-සවස සමයේ :

اللَّهُمَّ بِكَ أُمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا ، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ
අල්ලාහුමම ඛික අමසයිනා වඛික අසිඛන්තා, වඛික නන්යා
වඛික නමුතු, වඉලයිකල්මසිර්.

26-මිත්‍රයා

මිත්‍රත්වය පවත්වීම පිළිබඳව අල්ලාහ් අල්කූර්ආනයෙහි මෙසේ පවසන්නේය.

﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ [الزحرف : 67]

බියහක්තිකයන් හැර, එදින මිත්‍රයන්ගෙන් සමහරුන් සමහරුන්ට සතුරන් ලෙස සිටිති. (අල්කූර්ආන්-43: 67)

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ،
يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ، لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي ،
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾ [الفرقان : 27-29]

එම (අවසාන) දිනයේ අපරාධකරුවා තම දෑත් හපාගෙන ‘එම දූතයා සමඟ මාද (යහපත්) මාර්ගයෙහි නොසිටියේ තැනැ? යනුවෙන් පවසයි. මාහට සිදුවූ අපලතේ, (මා නොමගට යොමු කළ) කෙනෙකු මිත්‍රයා නොකරමින් සිටියේ තැනැ? නිශ්චයෙන්ම, මාහට යහපත් දේශනා ලැබීමෙන් පසුද මහු මාව නොමගට යොමු කළානේ? තවද, ඡෛතාත් මිනිසාට දැඩි ලෙස කුමන්ත්‍රණ කරන්නෙකු ලෙස සිටී. (මෙත් අඩා වැළපී සිටී) (අල්කූර්ආන්-25: 27-29)

﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ، قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ،
يَقُولُ أَتِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ، إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا إِذَا لِمَدِينُونَ ، قَالَ
هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ، فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَهَنَّمَ ، قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتُ
لِتُرْدِينِ ، وَأَوْلَا نِعْمَةً رَبِّيَ لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾ [الصافات : 50-57]

(එවිට) මවුන්ගෙන් සමහරුන් (අත්) සමහරුන්ට අහිමුව සිට කතාබහ කරමින් සිටිති. මවුන්ගෙන් කෙනෙකු ‘මාහට (මෙලොවෙහි) ප්‍රිය මිත්‍රයෙකු සිටි බවත්, තිශ්වයෙන්ම, මහු (මරණයට පසු නැවත පණදීම) සත්‍ය බවට පිළිගන්නා අයගෙන් ඔබත් කෙනෙකුද ? යනු වෙන් ඇසූ බවත්’ පවසයි. ‘අපි තැපි ගොස් පස් හා ඇට කටු ලෙස පත්වීමෙන් පසු (නැවත පණදීම) කුලිය ලැබෙන්නෙමුද ?’ (යනුවද ඇසීය. එසේ පැවැසූ) මහුව මබලා දිටීමට කැමැති වන්නේද ? යනුවෙන්ද පවසයි. මහු (පහළ දෙස කරා) බැලුවේය. මහුව අපායයෙහි මැද දිටීය. (මහුගෙන්) අල්ලාහ් මන දිවුරා කියමි, මබ මාව විතාග කිරීමට වෙහෙස දැරුවානේ මාගේ දෙවියාගේ භාග්‍යය නොවන්නේනම්. මාද (අපායට) ගෙනා අයගෙන් කෙනෙකුවී සිටියෙමි. (අල්කුර්ආන්-37: 50-58) තබිතායක මුහම්මදු (සල්) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[الرَّجُلُ عَلَى دَيْنٍ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ] (رواه أبو داود والترمذي)

මිත්‍රිසා තම මිත්‍රියාගේ ධර්මයෙහි සිටී. එහෙයින්, මබලාගෙන් කෙනෙකු කවරෙකු සමග මිත්‍රත්වය පැවැත්විය යුතුද යන්නෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

(ග්‍රන්ථ : අබුදාවුද් හා නිර්මදි)

[سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ... وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ

اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ] (متفق عليه)

අල්ලාහ්ගේ සැවණැල්ල හැර අන් කිසියම් සැවණැල්ලක් නොමැති දිනයේ අල්ලාහ් තම අර්ඡයේ සැවණැල්ලෙහි හත් දෙනෙකුට සැවණැල්ල ලබා දෙයි..... මවුන්ගෙන්

කෙතෙක් අල්ලාහ් වෙනුවෙන් ප්‍රිය කර ඒ අනුව මිත්‍රවී හා ඒ අනුව වෙන්වූ මිනිසුන් දෙන්නාය. (ග්‍රන්ථ : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

ප්‍රයෝජන

1-සෑම මිනිසෙකුටම මිත්‍රයෙක් අවශ්‍යවේ. එබැවින් යහපත් කාර්යයන් වටහා දී ඒ අනුව උපකාර කරන යහපත්ශීලී මිත්‍රයෙකු ලබා ගැනීමට උනන්දු විය යුතුයි.

2-නිශ්චයෙන්ම, මිත්‍රයා සමහර අවස්ථාවක පාප ක්‍රියාවන් හා අල්ලාහ්ව ප්‍රතික්ෂේප කිරීම කෙරෙහි සමීප කරන්නෙකු ලෙස සිටියේනම්, මහු ඉතා දුෂ්ට සතුරෙකුවේ.

3-ප්‍රතික්ෂේප කරන්නන් සමග මිත්‍රත්වය පැවැත්වීම පිළිබඳ අවවාදය. මක්නිසාදයත්, මවුන් මුස්ලිම්වරුන් අල්ලාහ්ට වන්දනාමානසෙහි හා කුසල් ක්‍රියාවන්හි යෙදීම වළක්වති.

27-ඉවසීම

ඉවසීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا... ﴾ [آل عمران: 200]

විශ්වාසවන්තයින්, ඉවසීමෙන් සිටින්න. (හිටිහැරයෙන්) ඉවසීලිමත්වන්න. (අල්කුර්ආන්-3:200)

﴿ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ

وَالثَّمَرَاتِ، وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴾ [البقرة: 155]

නිශ්චයෙන්ම, අපි මඟලා ස්වල්ප බියෙන්ද කුස ගින්නෙන්ද, ධනය, ජීවිත හා අස්වැන්න යනාදියෙන්ද පරීක්ෂණයට ලක්

කරන්නෙලු. නමුත්, (නබිතුමනි) ඉවසිලි වන්තයන්හට මෙ සුභාරංචි පතන්න. (අල්කුර්ආන්-2:155)

නබි (සල්) තුමා පැවැසූ බව ෂුහයිබ් බිත් සිනාන් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ، إِنَّ أَصَابَتُهُ سُوءًا شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتُهُ سُوءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ] (رواه مسلم)

විශ්වාස වන්තයාගේ කාර්යයන් පිලිබඳව මා ඉමහත් ප්‍රීතියට පත්වෙමි. කාර්යයන් සියල්ල මහුට යහපත්ව පවතී. මහුට සතුටුවන කාර්යයක් සිදුවුවද, මහු තුනි පුද කරයි. එය මහුට යහපත් ලෙස පවතී. මහුට අසතුටුවන කාර්යයක් සිදුවුවද, මහු එය ඉවසාගෙන සිටී. එයද මහුට යහපත් ලෙස පවතී. (ග්‍රන්ථය : මුස්ලිම්)

නබි මුහමමදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ : إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتِهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ] (رواه البخاري)

‘මගේ දාසයාට මහු ඉතාමත් ප්‍රියකරන (අයස්) දෙකක් (තොදීම) මගින් මහුට පරීක්ෂාවට ලක් කොට මහු එය ඉවසා සිටින්නේනම්, ඒ දෙක වෙනුවට ස්වර්ගය මා ලබා දෙන්නෙමි.’ යනුවෙන් අල්ලාස් පවසන්නේය. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි)

නබි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا
عَمٍّ، حَتَّى الشُّوْكَهٖ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهَا] (رواه البخاري ومسلم)

මුස්ලිම්වෙතෙකුට දුෂ්කරතාවය, ලෙඩ, කම්පනය, ශෝකය, වෙදනාව හා පාදයෙහි කට්ටක් ඇණීම යනාදී පීඩාවන් සිදුවුවද තිශ්වයෙන්ම අල්ලාහ් එමගින් ඔහුගේ පාපයන් මකා විනාශ කරයි. (ග්‍රන්ථය : බුහාරි හා මුස්ලිම්)

මුහම්මද (සල්) තුමා පැවසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَا يَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَفِي وَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ
وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ] (رواه الترمذی)

විශ්වාසවන්ත පිරිමින් හා ස්ත්‍රීන්ගේ ආත්මය, දරුවා හා ධනය යනාදියෙහි පරීක්ෂාවන් අඛණ්ඩව පවතී, එහි අවසානයේදී මවුන් (ඉවසීමෙන් තම පාපයන් මැකී විනාශවී) කිසියම් පාපයෙන් තොරව අල්ලාහ්ව බැහ දකී. (ග්‍රන්ථය : තිර්මිදී)

ප්‍රයෝජන

- 1-සෑම කාර්යයක් කෙරෙහි ඉවසීම උනන්දුකර ඇත. කෝපවීම වෙදනාවෙහි (ඉවසීමෙන් ලැබෙන) කුලිය ඉවත් කරන බැවින් කෝපවීම ගැන අවවාදකර ඇත.
- 2-තිශ්වයෙන්ම, මුස්ලිම්වරයෙකු ලක්වන වෙදනාව මගින් ඔහුගේ පාපයන් මැකී විනාශ වන්නේය.
- 3-කිකරුවන හා පාපයෙන් වැළකන අවස්ථාවන්හි ඉවසා සිටීම ඉවසීමෙන් අතර උතුම් ඉව සීමකි.

4-අලූප්ත නම වෙනුවෙන් නියමකර බෙදා වෙන්කර ඇති දේ ගැන මුස්ලිම්වරයා සැහිලට පත්විය යුතුයි. නිසැකයෙන්ම, මහු දාසයන් ගැන නිසි ලෙස දැන සිටින ඥාන වත්තයා හා සුකෂම වත්තයා වේ.